ISSN 1392-1681

INDIJOS VIETA TARPTAUTINĖJE ARENOJE: ONTOLOGINIO SAUGUMO PERSPEKTYVA[1]

AGNĖ JANUŠEVSKA

Straipsnyje nagrinėjamas Indijos prestižas / statusas tarptautinėje arenoje ir jos pačios užsienio politika bei identifikavimasis. Siekiama nustatyti ir išnagrinėti Indijos statusą (regioninė ar didžioji valstybė) ir, telkiantis į neseniai atsiradusią tarptautiniuose santykiuose ir saugumo studijose teoriją – ontologinį saugumą, – nustatyti bei paaiškinti Indijos identifikavimąsi ir užsienio politiką tarptautinėje arenoje. Straipsnio praktinė dalis sudaryta iš dviejų tyrimų; abiem atlikti taikoma diskurso analizės modelio atšaka – turinio analizė. Jos naudojimas nėra griežtai nustatytas, todėl leidžia autorei tiksliau apsibrėžti savo tyrimui tinkančio modelio ribas ir savo nuožiūra pritaikyti aiškinimo svertus.

Įvadas

Indija ilgai buvo užkariauta britų imperijos, o atkūrusi nepriklausomybę panėšėjo į problemišką valstybę. Į Indiją tarptautinėje arenoje kitaip žiūrėti pradėta po 1974 m. (daug labiau po 1998 m.), kai ji

[1] Straipsnis parengtas remiantis autorės bakalauro darbu „Indijos vieta tarptautinėje arenoje: ontologinio saugumo perspektyva“, apgintu Vilniaus universitete, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute.

Agnė Januševska – Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto bakalaurė (el. paštas: shagnefido@yahoo.com).

© Agnė Januševska, 2012

Straipsnis įteiktas redakcijai 2012 m. lapkričio 6 d.
Straipsnis pasirašytas spaudai 2012 m. lapkričio 27 d.

išbandė savo branduolinį ginklą. Tačiau, nepaisant daugelio rodiklių ir teigiamų ekspertų prognozių apie artėjantį Indijos kaip didžiosios pasaulio galios atsiradimą, vis vien būta kalbų apie ją tarsi „įstrigusią pusiaukelėje“, numatant liūdną šalies ateitį[2]. Šiuo metu Indija yra sparčiai kylanti demokratinė valstybė, turinti didelę teritoriją ir populiaciją, greitai augančią ekonomiką, naujausias karines technologijas, branduolinį ginklą, ji – jūrinė valstybė[3], turinti dešimt uostų, daug karinių ir nemažai povandeninių laivų. Tai verčia kalbėti apie daugiapolį pasaulį, kuriame Indija turėtų gauti svarų vaidmenį ir tapti vienu iš polių. Tokios prognozės oficialiame ir žiniasklaidos diskurse girdimos jau kurį laiką. Indija žengė koja kojon su Kinija. Pastarąja kaip didžiąja galia neabejojama, o Indijai vėl paliekamos prognozės ir surandamos dešimtys priežasčių, kodėl ji negali tapti supervalstybe, kaltinant vyriausybę ir kitas užsienio bei vidaus problemas[4]. Šalis iš tiesų turi daugybę vidaus problemų: 35 % gyventojų skursta, 46 % vaikų šalyje kenčia nuo netinkamos mitybos (palyginimui, Kinijoje – 8 %)[5]. Prastos kokybės švietimo sistema – trečdalis žmonių neraštingi. Taigi besiplečianti ekonomika dar nėra viską lemiantis veiksnys[6]. Regionine galia, panašu, tapta: „<...> Indija gali varžytis su Kinija ilguoju laikotarpiu tarptautinėje arenoje dėl politinės įtakos.“[7] Tačiau viešajame diskurse sklando kalbos, kad Indija yra pasyvi tarptautinės arenos veikėja, kuriai ambicijų trūkumas kliudo

---

2 Scott B. MacDonald, Jane Hughes, David Leith Crum, *New Tigers and Old Elephants: The Development Game in the I99O^s and beyond*, New Brunswick, New Jersey: Transaction, I995.

3 Rahul Roy-Chaudhury, *Sea Power and Indian Security,* London: Brassey's, I995; Sheldon W., „U.S. Interests in Southeast Asia: The Future Military Presence“, *Asian Survey* No 7 (Jul., 1991), p. 674.

4 Johnson, „Where All Is Not Yet Equal India*“, Asian Survey* XLVII (4), July/August 2007.

5 Government of India, *Economic Survey 2006–2007*.

6 Delio ekonomika gali greitai sustoti, jei jis nemaitins ir nemokys savo piliečių, nestatys ir neatnaujins uostų ir kelių. O tai atbaidytų Indijos strateginius partnerius, kaip antai JAV, kurios taip siekia atkurti draugiškus santykius, žr. Johnson, „Where All Is Not Yet Equal India“.

7 Hasan-Askari Rizvi*,* „Pakistan's Nuclear Testing“, *Asian Survey* No 6 (November/December 2001), p. 947.

išnaudoti visą turimą potencialą, stebimasi jos „švelnia ir draugiška“ užsienio politika. Žinoma, kad Indija tradiciškai remiasi pasyviu savigalbos (angl. *self-help*) principu[8], ji savo istorinėje praktikoje (nuo nepriklausomybės atkūrimo 1947 m.) buvo neutrali šalis, nemažai pasaulinės politikos veikėjų ją laiko pasyvia žaidėja dėl jos aktyvios neprisijungimo ir nusiginklavimo politikos[9]. Be to, ji ne kartą vadinta „minkšta“ valstybe[10], o vyriausybei yra tekę aiškintis visuomenei, teigiančiai, kad Indijos nesugebėjimas susitvarkyti su užsienio politikos iššūkiais suteikė šaliai minkštos valstybės įvaizdį ir kiekvienas ja tik naudojasi[11].

Ekspertų optimizmas ir kartu abejonės, paradoksali situacija, susidedanti iš įspūdingos civilizacinės ir imperinės Indijos istorijos ir didelio ekonomikos šuolio, diplomatijos, technologijų srityje, bet kartu ir didžiulių vidinių problemų, „minkštos“ šalies įvaizdžio, paskatino pasirinkti straipsnio objektą – Indijos vietą (statusą) tarptautinėje valstybių sistemoje ir jos formuojamą (suformuotą) užsienio politiką. Iš aptarto paradokso kyla ir problema: kodėl Indija, nepaisant spartaus savo galios[12] didėjimo, laikosi pasyvios / neutralios užsienio ir saugumo politikos tarptautinėje arenoje?

Galia – bendrąja prasme kaip gynybinis valstybės potencialas arba kaip sąveikos padarinių kontrolė[13]. Santykinės galios komponentai: 1) potencialas – įvairių valstybės išteklių (karinių, ekonominių, kultūrinių, visuomeninių, politinių) visuma; tai skatina 2) prestižo / statuso atsiradimą (valstybių galios suvokimas kitų valstybių akyse); pirmieji du suponuoja 3) – gebėjimą kontroliuoti[14].

---

8 *Annual Report: 2009–2010*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

9 *Annual Report: 2009–2010*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

10 Mansingh S., „India–China Relations in the Post-Cold War Era“, *Asian Survey* No 3 (Mar., 1994), 2010 11 01.

11 Vinod Kumar, „India – a Soft State and National Will“, *Kashmir Herald* 2 (3), August 2002, 2010 11 01.

12 Galios koncepcija būtent čia naudojama plačiąja prasme: tiek potencialas, tiek įtakos galia.

13 Statkus N., Motieka E., Laurinavčius Č., *Geopolitiniai kodai,* Vilnius:VU leidykla, 2004, p. 86.

14 Ten pat., p. 84.

Ypač ilgai tarptautiniuose santykiuose vyravus realizmo teorijai, saugumo studijas imta „gilinti“, „platinti“, „pratęsti“: randasi kritinių saugumo teorijų, konstruktyvistinių, siekiančių panaikinti karinės perspektyvos monopoliją suvokiant saugumą. Taip grėsmių padaugėjo – prie karinių prisidėjo ekonominės, socialinės, identiteto grėsmės[15]. Tai suponuoja naują užsienio ir saugumo politikos analizės objektą – valstybės identitetą. Jį apibrėžia valstybių rutinos (inertiška politika), t. y. veiksmai, kurie atitinka valstybių identitetą, sukurtą per istorinę praktiką. Jei šie veiksmai neatitinka valstybės identiteto, ji tampa ontologiškai nesaugi. Ontologinis saugumas – teorinė koncepcija, turinti socialinio konstruktyvizmo šaknis. Būtent ontologinio saugumo teorija straipsnyje gali padėti paaiškinti praktinius aspektus, susijusius su Indijos tapatybe, jos savigalbos veiksmais, kurie nėra tinkamai atskleidžiami žiūrint iš (neo)realistinės perspektyvos, nes ši nėra linkusi sureikšminti identitetą.

Atsižvelgiant į iškeltą problemą ir išnagrinėtas esmines sąvokas, iškristalizuojamas tyrimo tikslas: nustatyti ir išnagrinėti Indijos statusą (regioninė ar didžioji valstybė) ir, pasitelkus ontologinio saugumo teoriją, nustatyti Indijos vaidmenį (saviidentifikaciją) tarptautinėje arenoje.

Keliamos dvi specifinės hipotezės:

- Indijos statusą ir vaidmenį tarptautinėje arenoje riboja jos santykinės galios[16] stoka.
- Indijos vaidmenį (užsienio ir saugumo politiką) tarptautinėje arenoje labiausiai riboja jos ideologinės ir neutraliteto tradicijos, užtikrinančios jos ontologinį saugumą.

Hipotezių logika:

1. Pirma: galia kaip nepriklausomas ir esminis kintamasis lemia, ar atsiras Indijai daugiau alternatyvų užsienio politikoje – būti regionine galia ar tapti globalia galia.

---

15 Janeliūnas Tomas, „Saugumo studijos – grįžimas prie objektyvistinio analizės modelio“, *Politologija* 2 (34), 2004, p. 44.

16 Pasak K. Waltzo, tai *apimtis, kuria viena valstybė daro įtaką kitai daugiau, nei ši daro įtaką pirmajai.* Valstybės galia suprantama kaip rinkinys jos galimybių paveikti kitas elgtis taip, kaip ši to nori, taip pat atsilaikyti prieš kitų valstybių įtaką.

2. Antra: nepriklausomas kintamasis yra subjektyvus pasirinkimas (neutralitetas, neprisijungimas, pacifizmas arba ekspansionizmas ir t. t.), kuris lemia priklausomąjį kintamąjį (Indijos vaidmenį tarptautinėje sistemoje).

Pasirinkti ontologinį saugumą kaip Indijos užsienio politiką aiškinančią teoriją straipsnio teoriniu pagrindu paskatino du veiksniai. Pirma, kaip sakė Ravi Rikhye, veiksmo ir saugumo dilema nėra naudinga paaiškinti Indijos užsienio politikos paradoksus ir ginklavimąsi kaip atsaką į kažkieno ginklavimąsi, nes dažniausiai būtent Indija pristatydavo naujas ginklų sistemas Pietų Azijoje[17]. Juk neutralitetas ir kitas „švelnus“ įvaizdis, visuomet siejami su Indijos vardu, kertasi su jos ginklavimusi dėl galios. Antra, pasirinktas tyrimo objektas – Indijos vieta (statusas) tarptautinėje valstybių sistemoje ir jos formuojami (suformuoti) nestandartiniai užsienio politikos principai. Ši novatoriška saugumo studijų srities teorija, gebanti pateiki svertus valstybių užsienio politikai aiškinti (tradicinės teorijos to negeba) ir galimybė paaiškinti Indijos užsienio politiką, atrasti jos vietą tarptautinėje sistemoje yra straipsnio pridėtinė vertė.

Pirmoje, praktinėje, šio tyrimo dalyje natūraliai reikės įsitikinti kiekybiniu Indijos galios buvimu apskritai. Tad straipsnyje bus naudojami trys pagrindiniai valstybių galios kriterijai, apibūdinantys jos potencialią galią (ekonominę, karinę ir politinę). Bendrasis metodas – atvejo studija, o Indija yra jo atvejis bendrąja prasme, kuris bus nuodugniai išnagrinėtas. Bandant išsiaiškinti, kurios tyrimo hipotezės pasitvirtins, o kurios ne, praktinę straipsnio dalį būtina skaidyti į dalis, kurios remsis atraminiais metodais – diskurso analize (tiksliau, vienu iš jos komponentų – turinio (dokumentų) analize). Pasirinktas straipsnio analizės metodas dera ir su straipsnio teoriniu pagrindu: ontologinio saugumo teorija yra refleksyvistinė teorija, kur veikėjai refleksyviai reaguoja į savo elgesį ir daro sprendimus. Pažintinis saugumo jausmas stiprinamas ir kuriamas per praktiką.

---

17 Amit Gupta, „Determining India's Force Structure and Military Doctrine: I Want My MiG“, *Asian Survey* No 5 (May, 1995), p. 441–458, 2010 11 01.

Diskurso analizę sudaro: socialinė tvarka, tekstų gamyba ir naudojimas, tekstų analizė. Diskursas, suvokiamas kaip tekstas, yra šio tyrimo praktinės dalies objektas. Tačiau būtent numatytam straipsnio tikslui ir uždaviniams pasiekti labiausiai tinka turinio analizės (kontent analizės) metodologinė prieiga. Ji nusako, ko reikia norint atlikti tyrimą, tačiau pačiam tyrėjui leidžia apsibrėžti konkretesnį tyrimo atlikimo metodą, tinkantį jo straipsniui.

1. Indijos vietos tarptautinėje sistemoje analizės teorinė ir metodologinė perspektyva

1.1. Tradicinio ir ontologinio saugumo sąsajos

Tradicinė ir pamatinė tarptautinių santykių požiūrio į pasaulį perspektyva yra (neo)realizmas. Čia valstybės turi pasirūpinti pačios savimi ir teikti vadinamąją savigalbą, tačiau ginklavimasis ir gynyba sukelia nesaugumo jausmą kitoms šalims. O saugumą valstybės užsitikrina pirmiausia naudodamos jėgą[18]. Vis dėlto savigalbos veiksmai yra nebūtinai karinės jėgos didinimas, ginklavimasis ar gynyba: ontologinio saugumo teoretikai teigia, kad nefizinio saugumo sukelti veiksmai taip pat yra savigalbos veiksmai. Taigi, ontologinis saugumas nebūtinai yra fizinis saugumas. Pažymima fizinio ir ontologinio saugumo skirtis: „<...> kol fizinio saugumo ignoravimo pasekmės yra akivaizdžios, mažai padaryta nustatant ontologinio saugumo ignoravimo pasekmes.“[19] J. Mitzen (viena garsiausių ontologinio saugumo tyrinėtojų tarptautiniuose santykiuose) teigia, kad valstybės siekia ne tik fizinio, bet ir ontologinio saugumo. Pasak jos, jis pasiekiamas, kai rutinizuojami santykiai su svarbiais kitais. Galima pasitelkti ontologinio saugumo pavyzdį – Didžiosios Britanijos neutralią politiką JAV pilietinio karo metu (jei britai būtų įsikišę ir privertę Pietus pasirašyti

---

18 Amit Gupta, „Determining India's Force Structure and Military Doctrine: I Want My MiG“, *Asian Survey* No 5 (May, 1995), p. 441–458, 2010 11 01.

19 Steele B. J., *Ontological security in international Relations – Self-identity and the IR State,* Routledge, 2008, p. 3, 2010 10 1.

kokį nors taikos dokumentą, tai būtų tapę vienokiu ar kitokiu formaliu Konfederacijos suverenumo pripažinimu). Tačiau britai mėgino nuspėti, kas bus po to, kai jie pripažins Pietus: tai būtų nedraugiškas veiksmas šiauriečių atžvilgiu; Didžiajai Britanijai fiziškai būtų palankiau padalytos JAV; bet įsikišimas būtų sumažinęs britų ontologinį saugumą, nes rezultatas būtų gėdingas (t. y. Konfederacijos pripažinimas, o labiausiai – Britanijos susirūpinimas vergove: vergovė buvo nesuderinama su britų „savęs“ sąžiningumu)[20]. Savo įsitikinimų pamynimas (tradicijos nepaisymas) jau būtų ontologinio nesaugumo atsiradimas, kitaip dar savojo AŠ (savo tapatumo) pamynimas. Šis Didžiosios Britanijos atvejis parodo moralinį veiksmo aspektą. Taigi čia yra priemonės, kurios apsaugo fizinį saugumą (saugumas) ir tai, kas apsaugo ontologinį saugumą (pagarba)[21]. Vis dėlto tyrimai, besiremiantys ontologiniu saugumu, nenori iškreipti tradicinės saugumo formos. Visavertiškumas ontologiniame saugume atsiranda tada, kai jis yra tradicinio saugumo dalis. Tradicinis saugumas nėra kuo nors prastas, tačiau tam tikrais atvejais jis yra šiurkštus ir tepaaiškina nedidelę pasaulinės politikos dalį[22]. Ontologinio saugumo koncepcija nenutolsta nuo tradicinių saugumo studijų, nes pripažįsta anarchinį tarptautinės sistemos pobūdį, taip pat priima senąsias įsitvirtinusias sąvokas, kaip antai galia[23] ar neutralitetas[24], papildydama jas naujais

---

20 Steele B. J., „Ontological Security and the Power of Self-identity: British Neutrality and the American Civil War“, *Review of International Studies* 31 (3) (July 2005), p. 519–540.

21 Harries T., „Feeling Secure or Being secure? Why it Can Seem Better not to Protect Yourself Against a Natural Hazard“, *Health, Risk & Society* 10 (5), p. 479–490.

22 Ten pat., p. 539.

23 *Ontologinis saugumas* neturi galios sąvokos apibrėžimo, todėl galios koncepcija naudojama tradicine, iš (neo)realizmo teorijos perimta, prasme, t. y. jei valstybės *rutina* susijusi su galios turėjimu ir valstybė tos galios nepraranda, ji yra ne tik fiziškai, bet ir *ontologiškai* saugi.

24 *Neutralitetas* – tarptautinis teisinis valstybės statusas, susijęs su jos politika nedalyvauti kitų valstybių kare, o taikos metais – karinėse sąjungose arba blokuose; neutralumo sąvoka straipsnyje bus vartojama plačiąja prasme: ne tik nesikišimo į dviejų valstybių varžytuves, bet ir savo galios neišnaudojimo ir pasyvumo prasme dėl saviidentifikacijos ir išlikusios neutralumo principu paremtos inertiškos politikos, kuri yra Indijos savęs supratimo dalis.

paaiškinimais, o prie valstybės kaip pagrindinio saugumo objekto prideda lygiavertį jos identitetą[25]. Ontologinis ir fizinis saugumas net gali supanašėti: kartais neišvengiama, kad rutina, apibūdinanti valstybės identitetą, apibrėžiama kaip karo poreikis ir tuo panėšėja į tradicinį saugumą. Pavyzdžiui, kai kurios valstybės gali būti rutiniškai (inerciškai) įtrauktos į saugumo dilemas, kurios sukelia dažnai pasikartojantį ginklavimosi varžybų poreikį ar fizinį nesaugumą[26].

Pabrėžtina, kad net kenksmingi ar pasmerkti žlugti santykiai gali suteikti subjektams ontologinį saugumą – tiesiog prisirišama prie konflikto; kol tie santykiai patikimi, pirmenybė greičiau teikiama jiems, o ne naujiems eksperimentams[27]. Būtina pristatyti potvynio galimybės Anglijos miestelyje tyrimą. Tyrimas rodo, kad žmonės kartais labiau vertina tai, ką A. Giddensas vadina ontologiniu saugumu, nei savo fizinį saugumą. Pasak A. Giddenso, ontologiškai saugus asmuo yra tas, kuris gali tikėti, kad gyvenimas eis kaip visada, be grėsmių įprastam laiko, tapatumo, erdvės reprezentavimui. Ši studija sprendžia, kaip ir kodėl namai yra ginami, kas nutinka, kai jie tampa neginami ir kodėl kai kurie namų savininkai yra labiau linkę nei kiti imtis savigynos veiksmų prieš rizikas, nors ir vieni, ir kiti žino apie esamą riziką ir žingsnius, kurių reikėtų imtis jai sumažinti. Nors 60 % rizikuojančių gyventojų teigė žiną, kad gyvena galinčioje aptvinti rizikingoje vietoje, tik 6 % nepatyrusių nelaimės ėmėsi veiksmų pasirengti potvyniams ir sumažinti galimą žalą. Šis skaičius padidėja iki 39 % tų, kurie yra patyrę potvynius. Čia veikia Maslovo motyvacijos hierarchija: elgesys, kuris galėtų iš pirmo žvilgsnio atrodyti kaip nors neracionaliai, yra iš tiesų statomas ant moralinės sofistikuotos hierarchijos ir yra vien tik racionalus. Gyventojai pirmenybę teikia minčiai, kad jų namai yra vietose, kurios yra saugios iš prigimties, jie atmeta idėją apie savo namų gynybą, juoba nuo gamtos stichijų.

---

25 Janeliūnas, p. 44.

26 Mitzen J., „Ontological Security in World Politics: State, Identity and the Security Dilema“, *European Journal of International Relations* 12 (3), September 2006, 2010 10 20.

27 Ten pat, p. 4.

Ir fizinio, ir ontologinio saugumo pagrindas yra konstanta. Šalys laikosi pasirinktos rutinos (tęstinių santykių, inertiškos politikos) skirtingai, o to pakitimas nulemia nesaugumo jausmą ir naują saugumo siekimą. Ontologinis saugumas atsiranda, kai valstybės ir toliau renkasi veiksmus, kuriuos jaučia esant savęs identifikacijos išraiška[28]. O grėsmės identifikavimuisi (tai savo AŠ supratimas istorine prasme) labai baugina valstybes[29]. Nacionalinės valstybės siekia ontologinio saugumo, nes nori sustiprinti savęs supratimą, ir savasis valstybių AŠ sudarytas bei stiprinamas per diskursą, kuris sudaro sąlygas rutinizuotis užsienio politikai[30]. Valstybės, kurių skirtingas pirminio pasitikėjimo laipsnis, skirtingai sąveikauja tarpusavyje. Veikėjai, kurių „sveikas“ pirminis pasitikėjimas, turi galimybę mokytis ir prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių. Subjektai, veikiami mažo pirminio pasitikėjimo, griežtai kartoja rutinas, kurios stabilizuoja jų sąveikas su kitais. Ontologinio saugumo ne visada siekia tik „sveiki“ veikėjai. J. Mitzen teigia, kad visos valstybės siekia ontologinio saugumo, ir keli veikėjai gali būti mažiau refleksyviai kontroliuojantys savo elgesį nei kiti (autokratijos, besivystančios valstybės ir t. t.). Taigi jie gali būti taip atsidavę savo tipiškai politikai, kad net negalėtų sėkmingai prisiderinti prie kritinės situacijos[31].

1.2. Ontologinio saugumo teorijos kritika

Kaip ne kartą minėta, ontologinio saugumo teorija radosi išplėtus ją (ir kiek apdorojus) nuo individualaus lygmens į valstybinį. Tai bene didžiausia šios teorijos stiprybė: tarpasmeninius santykius aiškinančios teorijos dažnai pakeliamos į tarpvalstybinį lygį, norint teorizuoti ir paaiškinti tarptautinius santykius. Kita vertus, tai taip pat labiausiai

---

28 Ten pat, p. 52.

29 Ten pat, p. 148.

30 Steele B. J., *Ontological Security in International Relations – Self-identity and the IR state*, Routledge, 2008, p. 3.

31 Mitzen J., „Ontological Security in World Politics: State, Identity and the Security Dilemma“, *European Journal of International Relations* 12 (3), September 2006, 2010 10 20.

kritikuotina ontologinio saugumo ypatybė – šios paradigmos pagrindas yra žmonių tarpasmeninių santykių aiškinimas, nes asmuo turi jausmus ir supratimą, baimę, o tai sunkiau įžvelgiama valstybėje. Tai verčia ontologinį saugumą slidžia ir nelengvai pritaikoma teorija tarpvalstybiniu lygiu[32]. Kiek sušvelninant kritiką, būtina priminti, kad prie valstybės vairo visada yra žmonės. Politikos lyderiai žino, kad jie priima sprendimus dėl savo nacionalinių valstybių, todėl jie yra suvaržyti ne tik savo pačių identitetų, bet ir savo valstybių identitetų (biografinių ir istorinių naratyvų taip pat). Juk valstybių lyderiai įsitraukia į sprendimų priėmimo procesus, kuriais atsižvelgiama į savo šalies ankstesnės politikos rezultatus, o tai lemia valstybės esamus ir būsimus užsienio politikos veiksmus[33]. Fizinio saugumo troškimas yra akivaizdus, bet nė nežinoma, ar ontologinio saugumo siekimas bent yra, jis turi daug mažiau įtakos pasaulio politikai[34]. Deja, jai trūksta koncepcijų, kurias ji privalo skolintis iš kitų teorijų. Ši teorija primena kelio priklausomybės teoriją, tik vartoja kitokius terminus.

1.3. Indijos užsienio politikos aiškinimas remiantis ontologinio saugumo teorija

Indija save vadina ir dažnai yra laikoma pasyvia ir neutralia užsienio politikos veikėja; tai paradoksalu, nes neutralios valstybės įprastai nepretenduoja į branduolinį ginklą, nedidina ginkluotės. Kaip minėta, netinka ir (neo)realistų paaiškinimas, kad Pakistanas buvo ta tikroji grėsmė, kurią kaip atominio ginklo įsigijimo priežastį pažymi realistai: negalima sakyti, kad Indija ginkluojasi ir dėl kitų, nes dažniausiai būtent Indija pristatydavo naujas ginklų sistemas Pietų

---

32 Krolikowski A., „State Personhood in Ontological Security. Theories of International Relations and Chinese Nationalism: A Sceptical View“, *Chinese Journal of International Politics* 2, 2008, p. 109–133.

33 Steele B. J., „Ontological Security and the Power of Self-identity: British Neutrality and the American Civil War“, *Review of International Studies* 31, Issue 03, July 2005, p. 519–540.

34 Mitzen J., „Ontological Security in World Politics: State, Identity and the Security Dilema“, *European Journal of International Relations* 12 (3), September 2006, 2010 10 20.

Azijoje[35]. Netikslinga sakyti, kad Indija ginkluojasi, nes nori turėti galią, kad galėtų plėsti įtaką tarptautinėje arenoje ir didinti savo fizinį saugumą, nes ji deklaruoja savo neutralitetą, tarptautinį nusiginklavimą, švelniai reaguoja į teroristinius išpuolius, yra vadinama pasyvia valstybe.

Čia matyti, kad realizmo teorija, įprastai aiškinanti branduolinių ginklų ir militaristines politikas pasaulinėje arenoje, netenka savo aiškinamosios galios ir nepaaiškina nagrinėjamos šalies paradoksalios užsienio politikos. Todėl straipsnyje ir reikalinga ontologinio saugumo teorija, kuri gali leisti paaiškinti tam tikras priežastis, kurių neužčiuopia šiurkštus, tik materialiais ir racionaliais kriterijais besiremiantis (neo)realizmas. Praktinėje šio straipsnio dalyje norima parodyti, kaip ontologinio saugumo teorijos svertai aiškina Indijos neužtikrintumą, neryžtingumą, o kartu ir ginklavimąsi, galios didėjimą tarptautinėje arenoje ir atominio ginklo įsigijimą, apskritai, – Indijos elgseną tarptautinėje sistemoje po Šaltojo karo.

1.4. Indijos saugumo ir užsienio politikos analizės metodologija

Pirmoji praktinė šio straipsnio dalis apims Indijos statuso tarptautinėje arenoje kitimo tyrimą, pasinaudojus turinio analize, nuo Šaltojo karo pabaigos iki šių dienų (būtent toks laikotarpio atskaitos taškas kaip dvipolio pasaulio žlugimas yra tikslingas ir pagrįstas, be to, daugiau nei 20 m. laikotarpis tyrimui būtų pernelyg ilgas dėl nedidelės straipsnio apimties). Nepaisant turinio analizės trūkumų, tai bene vienintelis įrankis, leidžiantis atlikti tokio pobūdžio tyrimo analizę kaip šioje studijoje, kai reikia nagrinėti dokumentus ir kitus analitinius straipsnius. Žinoma, tekstai pasirenkami abipusiškai, atsitiktine tvarka, jei jų būna pakankamai, skaičiavimai ir kategorijos, t. y. žodžiai ir frazės, pasirenkami turintys kuo mažiau prasmių, o tekste dar

---

35 Amit Gupta, „Determining India's Force Structure and Military Doctrine: I Want My MiG", *Asian Survey* No 5 (May, 1995), p. 441–458.

tikrinamas kontekstas, kur jie iškyla ir ką atspindi, jei skaičiavimai ir skaičių žymėjimai atliekami tiksliai ir kruopščiai, taip galima maksimizuoti šios tyrimų priemonės objektyvumą.

Pasirinkti dokumentai yra žurnalai „American Journal“, „Asian Survey“, „International Affairs“, taip pat knygos, susijusios su Indijos užsienio politika. Šie žurnalai pasirinkti todėl, kad tik prie jų buvo rasta techniška prieiga, pateikianti daugybę straipsnių, susijusių su Indija. Tai nėra blogai: tiek „Asian Survey“, tiek „International Affairs“ šiam tyrimui labai tiko, nes bent iš dalies suteikia abipusiškumo – atspindi tarptautinį ir regioninį kontekstą, kartu neleido surinkti daugybę straipsnių, o tai kirstųsi su straipsnio apimties ribotumu. Naudojami visi minėtų žurnalų leidimai nuo 1990 m., paieškos būdu atrinkta apie 600 straipsnių apie Indiją ar susijusių su šia valstybe ir straipsnyje nagrinėjama tema, tačiau tyrimui jų tiko tik daugiau kaip 100. Atmetimui buvo naudojamas paprastas kriterijus: tinka viskas, kas susiję su Indijos užsienio politika, Indija ir tarptautiniais santykiais kartu, Indijos saugumo politika, atmetant energetiką, vidaus politiką (nors ir šie veiksniai galėtų daug pasakyti, vis dėlto dėl straipsnio apimties jų teko atsisakyti). Tekstai rūšiuojami pagal tai, kaip jame kalbama arba yra minima Indija (regioninė galia, Pietų Azijos galia, Azijos galia; didžioji, globali galia, pasaulinė galia, vienas įtakingiausių polių; nėra galia, trečiojo pasaulio valstybė etc; taip pat įskaitomi ir tokie palyginimai, analogijos, retorinės figūros, kurios leistų „nutuokti“ Indijos statusą, hiperbolizavimai, valstybės akcentavimas ar ignoravimas, suponuojantys tam tikrą įvaizdį, telpantį į išskirtas kategorijas), tada skaičiuojamas straipsnių dažnumas, kitimas laike, stebimas minėjimų tvirtumas – emocinį krūvį turinčios frazės, pavyzdžiui, „sunkiai rioglina regioninės galios link“. Būtent minėti tekstai ir bus esminis analizės objektas praktinės dalies pirmoje pusėje.

Antroje praktinės dalies pusėje siekiama nustatyti Indijos savęs identifikaciją ir užsienio politikos aktyvumą / pasyvumą. Šiai daliai taip pat tinka turinio analizė, nes čia bus nagrinėjami oficialūs valsty-

bės dokumentai: Indijos užsienio reikalų ministerijos metiniai pranešimai (laikotarpis nuo Šaltojo karo pabaigos iki šių dienų, ne tik tikslingai renkantis metus, bet ir jų apylygius intervalus: 1992–1993 m., 1998–1999 m., 2004–2005 m., 2009–2010 m.)[36] ir Gynybos ministerijos Saugumo strategiją (ji imta rašyti tik 1999 m., be to, Indija savo metinėje užsienio politikos ataskaitoje teigė, kad jos užsienio politika ypač glaudžiai siejasi su saugumu, o ir dėl straipsnio ribotumo Gynybos ministerijos ataskaitos bus kaip pagalbiniai dokumentai, nagrinėjami ne taip nuodugniai kaip URM pranešimai, be to, jie daugiausia teikia techninę militaristinę informaciją). Išsirinkus dokumentus, bus apsvarstytos sąvokos, reiškiančios taiką, priešus, draugus, sąjungininkus, tikslus, ir nagrinėjamas jų (ne)buvimas, dažnumo kaita, taip pat kokiomis prasmėmis ir kokiame kontekste tie žodžiai vartoti dokumentuose (pavyzdžiui, „galia“ gali būti vartojama ne tik tarptautinio saugumo prasme, bet ir kaip energetinis išteklius, naudojamas prekybai). Šiais abiem tyrimais siekiama nustatyti Indijos statusą / prestižą tarptautinėje sistemoje ir jos savęs supratimą, bet tai bus daroma neapsiribojant vien tekstais ir dokumentais, o atsižvelgiama į kontekstą (istoriją, kultūrą, tradicijas, tarptautinių santykių esamas buvusias aplinkybes), nes tokia yra diskurso analizės paskirtis. Viską įvykdžius, turėtų paaiškėti, kuo Indija laikoma globalioje politikoje, taip pat kuo Indija laiko pati save, kitaip dar, bus nustatyta Indijos saviidentifikacija: regioninė ar globali galia, taip pat bus išanalizuota jos „užsienio politika ir, remiantis ontologinio saugumo prielaidomis, paaiškinta“.

---

[36] Dėl techninių galimybių ribotumo prieiga galima tik prie tam tikrų metinių pranešimų, todėl imtasi ne kiekvienų metų, o intervalinio nagrinėjimo, renkantis tikslingas datas: 1. Jau praėję keleri metai nuo SSRS žlugimo. 2. Metai, kai Indija išbandė branduolinį ginklą, ir metai po to. 3. Penkeri metai po branduolinio ginklo išbandymo. 4. Dabartis, be to, Indijoje vyko teroristiniai išpuoliai.

2. Indijos santykinės galios, tarptautinio statuso, užsienio ir saugumo politikos analizė

2.1. Indijos santykinės galios komponentas – potenciali galia

Šioje dalyje bus bandoma pagrįsti kiekybinį Indijos galios buvimą apskritai (t. y. santykinės galios komponentą – potencialią galią). Pasitelkiami pagrindiniai valstybės potencialo kriterijai, matuojantys ekonominę ir karinę galias. Indijos rodikliai lyginami su pripažįstamų galingiausių pasaulio valstybių rodikliais. Kaip matyti iš 1 priedo, pasirinkus kelias galingiausias pasaulio valstybes ir rodiklius, atspindinčius valstybės santykinę galią (ekonominę ir karinę), joms Indija nenusileidžia, o prie kitų priartėja[37].

Pasitelkus vien tik neorealizmo teorijos svertus matyti, kad Indija neatsilieka nuo pagrindinių ir galingiausių pasaulio politikos žaidėjų. Kiekybinė galia, kuria, kaip matyti, Indija disponuoja, yra nepriklausomasis kintamasis, lemiantis tolesnių Indijos veiksmų pasirinkimų kiekį: Indijai atsiranda daugiau alternatyvų užsienio politikoje – ar naudotis turima kiekybine galia kaip sufleruoja neorealizmas, ar rinktis kitokį kelią.

Galia neapibrėžtina kaip vien tik materialių galimybių suma: nors kiekybinis potencialas yra ypač svarbus, galią nagrinėti reikia ir pasitelkus socialinius bei psichologinius veiksnius (pavyzdžiui, kaip minėta, versti kitas elgtis taip, kaip ši nori, taip pat atsilaikyti prieš kitų valstybių įtaką). Tad prestižas, arba statusas, kitų veikėjų suprantamas kaip galia, yra labai svarbus, jis veikia kaip atgrasanti ar bendradarbiauti skatinanti priemonė. Galingos valstybės reputacija gali sustabdyti galimus agresorius[38]. Tokia galia kaip prestižas (statusas, taip pat įtaka kitiems ir kitų) (iš ontologinio saugumo – gėdos nei

---

37 *Central Intelligence Agency (CIA),* <https://www.cia.gov/> ir GlobalFirepower.com <http://www.globalfirepower.com/>, 2011 01 12.

38 Statkus N., Motieka E., Laurinavčius Č., *Geopolitiniai kodai,* Vilnius: VU leidykla, 2004, p. 84.

prieš save, nei prieš kitus nebuvimas) tarp svarbių kitų pasaulyje ir bus analizuojama tolesnėje šio teksto dalyje.

Kadangi valstybės ir joms vadovaujantys asmenys dažnai veikia besiremdami saviidentifikacija ir racionaliais ir / ar ideologiniais motyvais, ontologinio saugumo prieiga tėra įrankis, mėginantis paaiškinti tam tikrus valstybės veiksmus. Tad minima socialinė tikrovė, išreiškiama veikėjos veiksmais, atliekamais po jos ketinimų, – visa, kas išryškėja istorinėje perspektyvoje, jos elgesį nagrinėjančių / stebinčių akademikų, politinių veikėjų vertinimuose bei pačios veikėjos atvirume, gali būti išnagrinėta pasitelkus diskurso analizę, kuri tiria ne tik tekstų retorinę struktūrą, turinį, bet ir kontekstą. Tad 1) tam tikri konstruojami apibūdinimai, susiję su bendru diskursu, apeliuojantys į Indijos statuso ir vietos pasaulyje atspindį, yra mokslinių straipsnių analizės objektas; o 2) saviidentifikacinę vietą tarptautinėje arenoje, (ne)saugumą, pasitikėjimą savimi atspindintys kalbiniai konstruktai Indijos užsienio reikalų bei Gynybos ministerijų metiniuose pranešimuose yra tolesnės praktinės dalies analizės objektas.

2.2. Indijos potencialios galios komponento – prestižo / statuso tarptautinėje arenoje kitimas pasibaigus Šaltajam karui

1997 m. Z. Brzezinskis savo knygoje sakė, kad Indija yra regioninės galios tapsmo procese[39]. Praėjus 14 metų iš B. Obamos, kai jis ten lankėsi 2010 m., išgirstama: „Indija dabar yra pasaulio galia.“[40] Kiek plačiai pasaulyje ji yra laikoma būtent tokia ir kiek ši frazė atitinka tikrovę? Nepaisant laiko skirtumo, vis dėlto kuris yra teisesnis: Z. Brzezinskis ar B. Obama?

Analizuojant mokslinius politikos analitikų, politikų tekstus, svarbiausia atrasti, kaip yra kuriamas Indijos portretas bendros tarp-

---

39 Brzezinski Z., *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives,* Basic books, 1997, p. 45, 46.

40 *India Is now a World Power, says Obama,* <http://www.rediff.com/news/report/slideshow-1-obama-visit-india-a-rising-power-says-obama/20101108.htm>, 2010 11 10.

tautinės politikos (didžiųjų galybių ir valstybių Indijos kaimynių) kontekste. Neužtenka vien rasti faktų apie Indijos militarizavimąsi, technologijas ir augančią ekonomiką, reikia „žiūrėti į bendrą paveikslą“, t. y. istorinę patirtį, esamą tarptautinės politikos kontekstą ir valstybių sąveikas. Minėtų tekstų nagrinėjimui yra svarbūs ir, žinoma, retoriniai elementai: palyginimai, analogijos, epitetai, apibūdinimai, tam tikri tiesioginiai pavadinimai, priskiriami Indijai. Dėl to maždaug iš 600 apžvelgtų straipsnių, recenzijų ir veikalų teliko apie 100. Tyrimo duomenys (žr. 2 priedą) rodo, kad dažniausiai Indija per išskirtą tiriamąjį laikotarpį yra laikoma regionine galia (43 %), o globalia galia (būsima / esama) ar viena iš įtakingiausių pasaulio galybių ji buvo laikyta 27 % nagrinėtų straipsnių. Globalia galia Indija vadinama kalbant apie modernų pasaulį su moderniomis galybėmis, kaip antai JAV, Kinija, Indija ir tik galbūt įtraukiant Rusiją[41]. Reikia pasakyti, kad straipsniuose, kuriuose apie Indiją kalbėta kaip apie globalią galybę, žinoma, ji minėta ir kaip regioninė galia[42]. Dažnai Indija ne tik pavadinama tik regionine galia, bet ir tiesiog neįtraukiama į didžiųjų sąrašą, vadinama savo galią pervertinančia valstybe: Himalajų ir aplink jį esantis regionas, ilgai snaudęs politine prasme, staiga tampa varžybų tarp didžiųjų galių (JAV, Rusijos, Kinijos) ir tarp didžiųjų Pietų Azijos žaidėjų lauku[43]. Pažymėtina, kad tiek regionine, tiek globalia galia Indija vadinama kalbant apie taiką, saugumą ir stabilumą pasaulyje ir regione[44]. Straipsniuose neapsieita ir be Indijos galią kritikuojančių teiginių: „<...> Indija nuolatos siekia

---

41 Hanns W. Maull, „Europe and the New Balance of Global Order“, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944), No 4, *Britain and Europe: Continuity and Change* (Jul., 2005), p. 775–799, 2011 02 10.

42 Natūralu, nes jei valstybės skirstomos į lokalinės galios, regioninės galios ir pasaulinės galios, jos sudėliojamos hierarchiškai, kur logiškai implikuojama tai, kad globali galia apima visas tris kategorijas, regioninė – dvi, lokalioji – vieną.

43 Lowell D., „Power Politics in the Himalaya and Beyond: Introduction“, *Asian Survey* No 4 (July/August 2005), p. 521–535, 2011 02 10.

44 Ruukun K.**, „**Beyond Non-Interference in ASEAN: The Association's Role in Myanmar's National Reconciliation and Democratization“, *Asian Survey* 46 (6) (November/December 2006), p. 825–845, 2011 02 10.

hegemoninio vaidmens regione“[45] – tokių straipsnių iš visų nagrinėtų ir įtrauktų į tyrimą buvo 15 % (žr. 2 priedą): hegemoninės galios siekiančia šalimi Indija vadinta 1990 m.[46] Galbūt keista, tačiau kai kurie autoriai ilgai nelaikė Indijos nei regionine, nei globalia galia: „Indija ligi šiol nėra svarbi žaidėja Pietų Azijoje ir nepanašu, kad tokia taps.“[47]

Pažymėtinas įdomus tyrime atsiskleidęs faktas: globalia galybe Indija vadinama gerokai dažniau (71 % tekstų, kur apskritai minėta kaip globali galia) po 1998 m. (žr. 2 priedą), t. y. po apskritai antrojo branduolinio ginklo bandymo ir jau nebe Šaltojo karo metu. Grupuojant ir nagrinėjant tekstus, kur aptariama šalis laikoma regionine galia, išryškėjo, kad iki 1998 m. regionine galia Indija vadinta 63 % nagrinėtų tekstų, o po 1998 m. – 37 % tekstų. Atskaitos tašku pasirinkus nagrinėjamo laikotarpio vidurį, apytiksliai sutampantį su branduolinio ginklo bandymu, tyrimo rezultatai taip pat rodo, kad po 1998 m. Indija kaip globali galia minima 20 %, o kaip regioninė galia – 17 % visų nagrinėjamų tekstų[48].

Kalbant apie pokytį, analitikų tekstiniame diskurse keitėsi ne tik Indijos vadinimas globalia ar regionine galybe, jo kiekis ir dažnumas, bet ir įtikinamumas: ankstesnių metų tekstai apie Indiją kaip globalią galią kalba kukliau, netgi taip, kad galima tik nutuokti, jog autorius turi omenyje, mąstydamas apie Indiją, ją kaip ypač aukšto lygio valstybę: „Vietinių karinės galios centrų kilimas Azijoje (Kinija, Japonija, Indija) gali iš dalies pakeisti JAV karinę galią.“[49] Kalbant apie tekstus, rašytus prieš kelerius metus, retorika persimai-

---

45 Rabindra Mishra, „India’s Role in Nepal’s Maoist Insurgency“, *Asian Survey* No 5 (September/October 2004), p. 627–646, 2011 02 10.

46 Damodaran A. K., Bajpai U. S., *Indian Foreign Policy: the Indira Gandhi Years*, London: Sangam for Nehru Memorial Museum and Library, New Delhi, I990.

47 Bert W., „Chinese Policies and U.S. Interests in Southeast Asia“, *Asian Survey* No 3 (Mar., 1993).

48 1998 m. svarbūs ne tik tuo, kad tada buvo išbandytas branduolinis ginklas, bet ir apytikriai skelia nagrinėjamą laikotarpį pusiau: visa tai leidžia patikrinti pokytį retorikoje.

49 Olsen E. A., „A New American Strategy in Asia?“, *Asian Survey* No 12 (Dec., 1991), p. 1139–1154.

no į „Moderniosios didžiosios galios – JAV, Kinija, Indija ir galbūt Rusija“[50] ir panašius.

Kad globalia galia einant laikui Indija vadinama vis dažniau ir užtikrinčiau, o regionine – vis rečiau, iš dalies leidžia teigti, jog Indija progresuoja ir eina globalios galios statuso linkme. Tačiau palyginus rezultatus, gautus per pastaruosius dešimt metų, kai globalia galia ji vadinama, kad ir nedaug kartų, bet dažniau nei regionine, išaiškėja, kad ji jau „peržengė“ globalios galios statuso slenkstį. Gautus duomenis galima kritikuoti, tai jau žinoma ir nėra nauja. Tačiau šie rezultatai gauti remiantis atliktu tyrimu. Kita vertus, būtent tokia šią šalį laiko Indiją, Aziją ir Pietų Aziją nagrinėjantys analitikai, tiesiog parinkdami Deliui „iš pirmo žvilgsnio“ jam tinkantį apibūdinimą ir tik išskirtiniais atvejais nuodugniau nagrinėdami valstybę kaip galybę.

Natūralu, statuso pripažinimo, kad galėtų naudotis savo potencialu, Indijai reikia ir „aukštojoje“ politikoje, kur ji ilgai nebuvo pripažįstama net kaip branduolinė valstybė. Vadinasi, tuo suteikiamu statusu ir prestižu dar reikia išmokti naudotis. Kita vertus, jei Indija nori išlaikyti ir užsitikrinti šį statusą, ji pirma turi daryti įtaką kaimynėms ir didžiausioms Azijos valstybėms, o tik tada žvelgti į pasaulį: neperėjusi pirmos pakopos, negali eiti toliau. Ji turi galėti ir gebėti panaudoti karinę ar ekonominę įtaką, taip pat įgytą prestižą, o priešininkės turi norėti sumažinti savo vaidmenis pasaulyje arba bent nekonkuruoti su Indija.

2.3. Didžiųjų valstybių ir Pakistano požiūris į Indiją

JAV požiūris į Indiją

Indijos regiono saugumo politika jau nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios aiškiai siuntė žinutes Pakistanui, Kinijai ir JAV, kad Indija neleis kompromituoti savo pranašumo Pietų Azijoje[51], šis įsivyravęs

---

50 Hanns W. Maull, „Europe and the New Balance of Global Order“, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944), No 4, *Britain and Europe: Continuity and Change* (Jul., 2005), p. 775–799.

51 Devin T. Hagerty, „India’s Regional Security Doctrine“, *Asian Survey* No 4 (Apr., 1991), p. 351–363, 2011 03 20.

status quo daro valstybę saugią esamoje padėtyje ir palaiko Indijos ontologinį saugumą. Šalis aiškiai įvardija, kad kitų valstybių kėsinimasis į tai vers Delį keisti savo rutiną (t. y. įprastą, inertišką politiką) ir veiksmus (jis atitinkamai reaguos). Santykiai tarp Indijos ir JAV buvo geri dešimtojo dešimtmečio pačioje pradžioje, vėliau juos atšaldė pačios JAV dėl prekybos nesklandumų, Indijos branduolinio ginklo, be to, Indija nėra pasirašiusi NPT (*Non Proliferation Treaty*) ir kitų tarptautinių įsipareigojimų branduolinės programos srityje. Toks sąlygiškas neprisijungimas prie sutarčių, galima sakyti, nulemtas Indijos rutininio neutraliteto, būdingo aptariamai valstybei jau ilgus dešimtmečius ir priverčiantis Indiją jaustis ontologiškai saugia šalimi. Vis dėlto Indijai XXI a. pradžioje nutarus vykdyti civilinę branduolinės energetikos programą, Vašingtonas ne tik sušvelnino savo retoriką šios šalies atžvilgiu (G. Busho administracijos kadencija), bet ir nutarė pripažinti Indiją *de facto* branduoline valstybe[52].

Rusijos požiūris į Indiją

Indija perka iš Rusijos tokius ginklus (kaip kalbama žiniasklaidoje, Indijai net taikomos didelės nuolaidos), kuriems turėti pačiai tiekėjai trūksta pinigų. Dar SSRS laikais (nuo N. Chruščiovo valdymo) Indija taip pat buvo ypatinga Rusijos partnerė karinėje techninėje srityje, šie santykiai jau seniai tapo rutininiai.

Kinijos požiūris į Indiją

2006 m. vis dar kalbama apie Šaltąjį karą, tačiau šįkart jis vyksta tarp Kinijos ir Indijos[53]. Kišdamasi į nusistovėjusią Indijos rutiną Kinija grasina Delio identitetui (tuomet ir ontologiniam saugumui), kuris yra suprantamas kaip Indijos pirmavimas Pietų Azijoje ir regiono galios statusas.

---

52 Peter R. Lavoy, „India in 2006: A New Emphasis on Engagement“, *Asian Survey* No 1 (January/February 2007), p. 115, 2011 03 20.

53 Waheguru Pal Singh Sidhu, Jing-Dong Yuan, „Resolving the Sino-Indian border Dispute: Building Confidence through Cooperative“, *Asian Survey* No. 2 (March/April 2001), p. 351–376.

2011 m. Indijos ministras pirmininkas lankėsi Kinijoje. Vizitas, kaip teigiama pranešime, vyko ekonominiais sumetimais[54].Tačiau tai nereiškia, kad abiejų valstybių nesutarimai, trunkantys daugiau nei pusę amžiaus, yra išspręsti[55]. Aukšto lygio susitikimai vyksta reguliariai, taip pat pasirašomos sutartys, prekiaujama[56], toks *status quo* turėtų tenkinti abiejų valstybių ontologinio saugumo poreikį.

Pakistano požiūris į Indiją

Delio ir Islamabado santykiuose pastarojo ontologinis saugumas supanašėja su fiziniu, nes rutina (= inercija), apibūdinanti Pakistano identitetą, yra apibrėžtina kaip karo poreikis (jis su visais konfliktuoja). Todėl abi valstybės rutiniškai įtrauktos į saugumo dilemą, kuri sukelia ginklavimosi varžybas ir fizinį nesaugumą. Tačiau šie pavojingi santykiai abiem valstybėms atstoja ontologinį saugumą (prisirišimas prie konflikto, kai bijomasi rizikuoti jį keisti). Šių valstybių santykiai galėtų tokie ir išlikti, jei būtų patikimi, bet teroristiniai išpuoliai prieš Indiją, sukėlę nebe tik ontologinį nesaugumą, bet ir fizinį, priverčia keisti nusistovėjusią abiejų valstybių rutiną (badoma ieškoti nišų dialogui).

2.4. Indijos saviidentitetas: Aš ir Kiti

2.4.1. Indijos saviidentitetas, suvokiamas per ontologinio saugumo prizmę

Ankstesni šio straipsnio skyriai parodė, kad Indija atitinka vieną iš pirmiau minėtos taisyklės sudedamųjų dalių (ir dvi – iš santykinės galios, apibrėžtos įvade) – turi galimybių rinkinį (1. Indijos galia kaip

---

54 *Kinija ir Indija gerins tarpusavio santykius,* zebra. lt, <http://www.zebra.lt/lt/naujienos/lietuva/kinija-ir-indija-gerins-tarpusavio-santykius-108871.html>, 2011 02 14.

55 Waheguru Pal Singh Sidhu, Jing-Dong Yuan, „RESOLVING THE SINO-INDIAN BORDER DISPUTE: Building Confidence through Cooperative“, *Asian Survey* No 2 (March/April 2001), p. 351–376.

56 Ten pat, p. 356.

potencialas, 2. Indijos galia kaip statusas / prestižas), todėl beliko atskleisti, ar (kaip) ji tuo rinkiniu naudojasi ir geba kontroliuoti kitus veikėjus (pastarasis yra trečiasis santykinės galios komponentas). Tai ir bandoma išanalizuoti paskutiniame šios studijos skyriuje. Jame turinio analizės būdu bus analizuojamos Indijos užsienio reikalų ministerijos (URM) ir Gynybos ministerijos metinės ataskaitos.

Z. Brzezinskiui 1997 m. atrodė, kad „nors Indija ir turi potencialų vaidmenį Azijos žemyne, ji yra palyginti pasyvi Eurazijos scenos žaidėja“[57]. Indijos retorika, kaip šnekama viešajame diskurse, yra švelni, pati šalis, sprendžiant iš žiniasklaidos pranešimų, palyginti su kitomis galybėmis, regis, ne tokia ambicinga, renkasi labiau pasyvią nei aktyvią savo užsienio politikos poziciją, kenčia nuo teroristinių išpuolių. Šie teiginiai gali būti abejotini, sprendžiant iš visoje praktinėje dalyje analizuotų Indijos santykinės galios svertų, tačiau vieno autoriaus ištartas Indijos apibūdinimas 1994 m. kelia abejonę – „Indijos „minkšta būsena“ užsienio politikos iššūkiams“[58]. Tai iš dalies patvirtina ir Indijos URM metiniuose pranešimuose dominuojančios su „draugų“ sąvoka susijusios koncepcijos, nė karto neminint „priešų“ ar „priešininkų“, ir net po teroristinių išpuolių Mumbajuje, kuriuos įvykdė Pakistane veikiantys teroristai, Indijos ir Pakistano dialogo inicijavimas[59]. Indijos „minkštumas“[60] Pakistano, JAV atžvilgiu gerai matomas iš to, kad, atsakydama į išpuolius, ji turėjo atnaujinti derybas su Pakistanu, užmiršusi nuoskaudas ir tautos skriaudas, už tai namuose ji yra kritikuojama dėl pernelyg didelio švelnumo ir nuolaidumo. Maža to, kaip vieną tikslų visuose savo URM metiniuose pranešimuose Delis apibrėžia: „Vyriausybė siekia įtvirtinti taikius,

---

57 Brzezinski Z., *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives,* New York: Basic books, 1997.

58 Mansingh S., „India-China Relations in the Post-Cold War Era“, *Asian Survey* No 3 (Mar., 1994).

59 *Annual report 2009–2010,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

60 „Minkšta valstybė“ reiškia, kad valstybė yra pernelyg nuolaidžiaujanti, legalistinė ir naivi, kad galėtų būti laikoma rimtu partneriu ar priešu racionaliesiems realistams tarptautinėje sistemoje. *India in Transition,* <http://casi.ssc.upenn.edu/iit/hymans>; *India between „Soft State“ and „Soft Power*“, 2010 01 19.

draugiškus, bendradarbiavimu paremtus santykius su Pakistanu“[61] ir toliau noriai bendradarbiauja su JAV. Tačiau greičiausiai Indija nori išlaikyti per pastaruosius kelis dešimtmečius įgytą pagarbą ir pasitikėjimą ir nesiima žiaurių veiksmų prieš Pakistaną dėl istoriškai paveldėtų tradicinių taikių ideologijų[62]. Tai suteikia Indijai galimybę rutinizuoti santykius su svarbiais kitais (Pakistanu, JAV, Kinija) ir naudoti užsienio politikos veiksmus kaip savojo AŠ patvirtinimą ir tradicinių veiksmų paisymą. Abu šie veiksniai padeda kurti Indijai ontologinį saugumą. Kaip ir šioje pastraipoje paminėti Indijos užsienio politikos tikslai, kurie valstybėms ypač svarbūs: jos vertina galimybę daryti sprendimus ir siekti tikslų, ne išimtis ir Indija. Tam jai reikia stabilaus identiteto (gerai pažįstant save, galima veikti), todėl ji rutinizuoja santykį su svarbiais kitais. Kai stabilioje inercinėje užsienio politikoje Indija žino, kas ji yra, gali laisvai veikti, o jai sutrukdyti – netikrumas[63], kliudydamas siekti tikslų, trikdyti jos susiformavusį identitetą. Netikrumas atsiranda nesant pasitikėjimo svarbiais kitais – netikrumo pavyzdys Indijos užsienio politikos istorinėje praeityje, trukdęs jai veikti, yra, pasak buvusio užsienio reikalų ministro I. K. Gujralo, Indijos klaustrofobiškas apsiribojimo Pietų Azija ir britų imperijos aukos vaidmuo[64]. Pasak ontologinio saugumo teorijos, valstybės, kurių skirtingas pirminio pasitikėjimo laipsnis, skirtingai sąveikauja tarpusavyje. Indija, matyt, tą suvokia, ji ganėtinai teigiamai reaguoja į Pakistaną: „<...> mes tikime, Pakistanas atsakys į mūsų iniciatyvą, atsisakys konfrontacijos ir terorizmo skatinimo Indijoje“[65], taip pat ji išreiškia didelį norą bendradarbiauti ir siekti

---

61 *Annual report 2004–2005*, Ministry of External Affairs, New Delhi, p. ii.

62 *India in Transition,* <http://casi.ssc.upenn.edu/iit/hymans>; *India between „Soft State“ and „Soft Power“*, 2010 01 19.

63 Nagrinėjant Indijos URM metinius pranešimus tik 1992–1993 m. ir 1998–1999 m. minėtas „netikrumas“, naujesniuose jis išnykęs iš diskurso.

64 Bhabani Sen Gupta, „India in the Twenty-First Century“, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944), No 2, *Asia and the Pacific* (Apr., 1997), p. 297–314.

65 *Annual report 1998–1999,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

taikos, savo nacionalinį interesą identifikuoja[66] kaip glaudžiai susijusį su Pakistanu. Pakistanas savo ruožtu yra subjektas, veikiamas vadinamojo mažo pirminio pasitikėjimo, jis griežtai kartoja neigiamą šabloninį elgesį ir nėra teigiamai nusiteikęs Indijos atžvilgiu, taip pat santykių su šia šalimi nenusiteikęs keisti, kol tai atitinka jo antagonistinį saviidentitetą.

Minėtas Indijos pasitikėjimas svarbiais kitais, paprasčiausiai kalbant, yra jos ontologinis (buvimo ir pasikliovimo) saugumas, verčiantis ją bendradarbiauti ir siekti taikos taikiais veiksmais, mėginant prisitaikyti prie aplinkybių. Indijos pasitikėjimas svarbiais kitais, pavyzdžiui, Pakistanu, reiškia, kad Indija yra prisirišusi prie tokio Pakistano elgesio, žino, koks Pakistanas yra, ir pasitiki juo, kad jis toks ir bus, t. y. nuspėjamas. Šis aukštas pasitikėjimo laipsnis padeda Deliui mokytis ir adaptuotis prie besikeičiančių aplinkybių. Pasiekti šį pasitikėjimą būtina tam, kad Indija išvengtų netikrumo ir abejonių dėl svarbių kitų. Dėl to Indijos URM metiniuose pranešimuose žodis „pasitikėjimas“ (angl. *trust, reliance*) bėgant metams vartojamas vis dažniau: „Indijos santykiai su Butanu apibrėžiami dideliu bendru supratimu, pasitikėjimu“[67], nesąmoningai apibrėžiant jos ontologinio saugumo užsienio politiką ir prisirišant prie net fiziškai žalingos inercinės politikos. Pirmojoje nagrinėtoje Indijos URM metinėje ataskaitoje sakoma, kad „1992–1993 m. turėtų būti įvertinami turint galvoje pokyčių laikotarpį ir netikrumą, kuris apibūdina šio laikotarpio tarptautinius santykius“[68]. Tada jau 1998–1999 m. pranešime teigta: „<...> Indijos užsienio santykiai buvo tvarkomi remiantis puikiai įtvirtintais principais, kurie suformavo užsienio politikos bazę. Jie džiugina plačiu nacionaliniu sutarimu, sukurdami stiprų pamatą stabilumui ir tęstinumui.“[69] Matyti, kad po 1998-ųjų metų, kai buvo išbandytas branduolinis ginklas, Indija pakeitė savo retoriką.

---

66 Tad Indijos noras palaikyti artimus ryšius su Pakistanu yra vienas iš jos saviidentifikacinių reiškinių. *Annual report 1998–1999,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

67 *Annual report 2009–2010,* Ministry of External Affairs, New Delhi, p. ii.

68 *Annual report 1992–1993,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

69 *Annual report 1998–1999,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

1998–1999 m. ji atgavo savo tikrumo jausmą ir dėl to – ontologinį saugumą teikiantį jausmą. Truputį anksčiau minėtos sąvokos „stabilumas“ ir „tęstinumas“ taip pat svarbios Indijos užsienio politikos metiniuose pranešimuose. Stabilumas vartojamas visuose vienodai dažnai, išskyrus metus, kai buvo išbandytas branduolinis ginklas, tęstinumas taip pat visuose analizuojamuose pranešimuose vartotas vienodai dažnai, bet 1998 m. ataskaitoje dažniausiai (šie metai išsiskiria ir kalbant apie kitas sąvokas). Taip yra greičiausiai todėl, kad tai svarbūs metai, kai Indija koreguoja savo rutinas (inercinę politiką) ir taikosi prie besikeičiančių aplinkybių (pavyzdžiui, prieš globalius sunkumus atsilaikančios ekonomikos augimas, globalėjantis pasaulis, gąsdinantis savojo tapatumo praradimu). Tai taip pat yra geranoriškos Indijos pozicijos užnugaris.

Aukšti Indijos pareigūnai neigia visuomenėje ir tarptautinėje arenoje sklandančias nuomones apie Indiją kaip „švelnią / minkštą“ valstybę: „Mes nesame minkšta valstybė. Mes esame valstybė, kuri užsitarnavo pasaulio pagarbą“[70] ir „Indijos problema ta, kad mes niekada nenustatėme kainos už veiksmus, kurie bus nukreipti prieš mus. Mes tylime ir sutinkame su bet kuo, kas pasitaiko mūsų kelyje.“[71] Tai nėra tik tušti politikų mėginimai apsiginti nuo kaltinimų „švelnumo“. Juk Indija nėra pasirašiusi NPT (*Non Proliferation Treaty*) ir kitų tarptautinių įsipareigojimų branduolinės programos srityje, maža to, ji atsilaikė prieš tarptautinės bendruomenės spaudimą šiuo klausimu, privertė JAV nusileisti (nors ir netiesiogiai) ir bendradarbiauti šioje srityje. Branduolinis ginklas drąsiai išbandytas nepaisant Kinijos, Pakistano, JAV ypač neigiamų pozicijų, oficialiai paskelbiant, kad „kaip Kinija, Indija deklaruoja „no-first use“ doktriną“[72]. Tačiau tuo pat metu Delis ir toliau kalba apie taiką ir nusiginklavimą net prieš branduolinio ginklo bandymus, jų metu ir po jų, iki šių dienų[73].

---

70 *India is not a soft state: Krishna,* <http://www.thaindian.com/newsportal/india-news/india-is-not-a-soft-state-krishna_100286898.html>, 2011 03 30.

71 Satish Chandra, Former Deputy National Security Adviser.

72 *Annual report 1998–1999*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

73 Žr. 2 priedo lentelę.

Tiesa, Indijos URM metiniame pranešime, nagrinėjant branduolinio ginklo bandymo laikotarpį, paaiškėjo, kad čia sąvokos „nusiginklavimas“ ir „taika“ (pranešimuose vienos iš dažniausiai pasitaikančių) vartojamos rečiausiai iš visų analizuotų laikotarpių, nors tolesniuose pranešimuose pirmoji buvo kartojama vis dažniau, antroji – dažniausiai 2008 m.[74] Bet kokia partija, kuri ateina į valdžią, vienaip ar kitaip metiniuose URM pranešimuose, net saugumo strategijose[75], kad ir kas būtų nutikę ar daroma prieš Indiją, vis vien siūlo dialogą ir siekia draugiškų santykių (mažų mažiausiai taip yra nuo 1990 m.). Tačiau konstruktyvi griežtesnė retorika taip pat gali būti aptinkama, tiesa, tik jau Gynybos ministerijos metinėse apžvalgose: „Fundamentalizmas ir terorizmas yra Indijos pirminiai saugumo iššūkiai. Pakistanas yra to epicentras“[76] ir „<…> diplomatija lieka Indijos pasirinktas elgesio tipas susidūrus su kliūtimis, bet efektyvi diplomatija turi turėti patikimą karinės galios užnugarį“[77], tuoj pat grįžtant prie „noro kalbėtis“. Kaip suderinti visus išvardytus faktus su Indijos „minkštos“ šalies įvaizdžiu.

Žinoma, kad aptarta vadinamoji „minkšta“ Indijos politika mažiau atgraso potencialius priešininkus, tačiau ji yra ontologiškai saugi todėl, kad istoriškai susiformavusi ideologine (užsienio) politika besivadovaujanti šalis (hindu mokymas kalba apie buvimą maloniam ir tolerantiškam kitam) jau ilgą laiką stengiasi nenukrypti nuo savo inertiškos politikos (rutinos). Kita vertus, Indijos saugumo strategijoje dažnai minimi ir realizmui būdingi tikslai: „<...> turint omenyje šalies dydį ir jos vaidmenį abipusėje kitų tautų įstatymų ir papročių pagarboje, mūsų saugumo rūpesčiai ir interesai nėra apriboti mūsų artimos kaimynystės. Indijos saugumo zona neabejotinai išsiplečia

---

74 1992–1993 m. – 29 kartus, 1998–1999 m. – 13 kartų, 2004–2005 m. – 31 kartą, 2009–2010 m. – 42 kartus. Žr. 2 priedo lentelę.

75 *Annual report 2009–2010*, Ministry of Defence.

76 *Annual report 2003–2004*, Ministry of Defence, p. 11.

77 *Annual report 2003–2004,* Ministry of Defence, p. 8. Iš žiaurios istorinės patirties pasimokiusi Indija savo geranoriškumą užnugaryje pridengia karine ir ekonomine galia, nes tarptautinėje politikoje, besiremiančioje (neo)realizmu, nusiginklavimas nereikš *kito valstybės* tokio pat geranoriškumo.

už izoliuoto Pietų Azijos tradicinio apibrėžimo.“[78] Ekspertai dažnai sako, kad tokie realistine politika besiremiantys teiginiai turėtų būti paremti valstybės pastangomis veikti realistiškiau tarptautinėje arenoje ir augintis „kietą kiautą“, norint įsitvirtinti tarptautinėje sistemoje ir turint tokią santykinę galią kaip aptarta anksčiau, o ne toliau puoselėti Indijos „švelnios“ valstybės įvaizdį, kuris išaugo iš vykdomos „idealistinės“ politikos[79].

Nagrinėtuose pranešimuose Indijos noras būti Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos (JT ST) nare evoliucionavo nuo 1992, 1998 m. laikinos narės į 2004–2005 m. aštuonis kartus išreikštą norą ir nuopelną tapti nuolatine JT ST nare (žr. 2 priedą). 2009–2010 m. Indijos URM aiškiai išdėstė užsienio politikos prioritetus ir nors dabar Indija tiesiogiai nekalba apie save kaip globalią galią[80], aiškiai išreiškia saviidentifikaciją ir nevartodama pagrindinių žodžių: „<...> mes siekiame tokios globalios tvarkos, kur Indijos interesai būtų užtikrinti“ (taip pat ir prieš dešimtmetį: „<...> mūsų geografija, istorinė patirtis, civilizaciniai bruožai įkvepia platesnį globalų matymą ir viziją. Teigiami regioninio ir globalaus saugumo pokyčiai yra vienas iš mūsų prioritetų“[81]), tačiau čia pat sušvelnėja: „<...> esminis mūsų politikos objektas yra užtikrinti taikią ir saugią kaimynystę, nuoširdžius ir subalansuotus santykius su didžiosiomis galiomis ir abipusiškai naudingus santykius su besivystančiomis šalimis.“ Verta atkreipti dėmesį į žodžių „branduolinis“, „globalus“, „saugumas“, „gynyba“ vartojimo dažnumo nagrinėtuose metiniuose Indijos URM pranešimuose kitimą. Tai dažniausiai juose vartojami žodžiai. „Globalus“[82] ir „gynyba“[83] – tradicinėms tarptautinių santykių teorijoms priklausančios sąvokos – visuose analizuotuose pranešimuose dažnėja. Są-

---

78 *Annual report 2006–2007,* Ministry of Defence, p. 2.

79 Ruston A., „Isolation: A threat and Means of Spatial Control. Living with Risk in a Deprived Neighbourhood“, *Health, Risk & Society* 11 (3), p. 257–268.

80 Iš visų nagrinėtų Indijos URM metinių pranešimų tik 2004–2005 m. buvo dukart pakartota, kad Indija nusipelnė būti pripažinta kaip didžioji galia.

81 *Annual report 1998–1999*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

82 *Global*: 15, 25, 60, 180 kartų.

83 Gynyba: 18, 54, 114, 195 kartai.

vokos „saugumas“ dažnėjimą eilėje sutrikdo 1998–1999 m., kai Indijos URM ataskaitoje ši koncepcija minima rečiausiai, palyginti su kitų metų ataskaitomis. Žodžio „branduolinis“ vartojimo dažnumas skirtingas: mažiausiai kartų (8) šis žodis pavartotas 1992–1993 m. metiniame pranešime, tada įvyksta didelis šuolis ir 1998–1999 m. metiniame pranešime „branduolinis“ vartojamas jau 91 kartą (nenuostabu, tai Indijos branduolinio ginklo bandymo metai). Dar paradoksalesnis vaizdas iškyla, paaiškėjus, kad branduolinio ginklo bandymo metais ne tik žodis „branduolinis“ vartojamas ypač dažnai, bet net 14 kartų čia vartojama ir „harmonija / harmonizacija“ (tai susiję su religiniu, filosofiniu diskursu, reiškiant teigiamus norus su gerais ketinimais); 1992–1993 m. ataskaitoje šio žodžio nėra visai, o 2010 m. jis yra tik 2 kartus. Tais pačiais metais „nešant“ pasauliui žinią apie Indiją buvo pabrėžiama jos tūkstantmetė istorija ir civilizacija, įvairiapusiškumas, religinės ir filosofinės tradicijos, demokratinės vertybės, sekuliari politinė kultūra ir institucijos, pliuralizmas, tolerancija, įspūdinga ekonomika, technologiniai pasiekimai, besiplėtojanti branduolinė politika[84].

Tokia kiek realistinė, bet kartu ir idealistinė, tradicijas išreiškianti pozicija ne tik nesutampa su Indijos kaip „minkštos“ valstybės įvaizdžiu, bet ir su didele Indijos santykine galia ir tos galios didinimu, taip pat tvirtą charakterį rodančiu (rodžiusiu ir per Šaltąjį karą) neprisijungimo principu. Tačiau galios didinimas taip pat gali būti valstybės identitetą lemiantis veiksnys, padarantis valstybę ontologiškai saugią. Jei Indija jaučia, kad galios didinimas yra jos identifikavimosi išraiška, ji ją tiesiog didina. Pavyzdžiui, 1998 m., kai Indija išbandė savo branduolinį ginklą (tiksliau, pakartojo bandymą, vykdytą 1974 m.). Keista tik tai, kad būtent 1992–1993 m. buvo skelbta: „Indija nori dirbti globalaus ir visiško nusiginklavimo tikslo linkme, ypač norima pasiekti branduolinio nusiginklavimo tikslą per numatytą laikotarpį ir nediskriminaciniu pagrindu.“ Matydama, kad NPT sutartis yra diskriminacinė ir turi trūkumų, tais pačiais metais Indija

84 *Annual report 1998–1999,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

kvietė didžiąsias valstybes ją peržiūrėti ir pakoreguoti, o atsakydama į reikalavimus pasirašyti sutartį teigė: „Indijos saugumo klausimai buvo paaiškinti atsižvelgiant į besikeičiančias globalias aplinkybes: buvo pabrėžta, kad regioninio saugumo paradigma turi apimti visų regiono valstybių saugumo interesus.“[85] Prisiderinusi, pasak jos, prie besikeičiančių aplinkybių ir nesulaukusi norimo visuotinio nusiginklavimo, supratusi, kad to reikia siekiant rimto vaidmens globalioje arenoje, ji 1998 m. išbandė savo branduolinį ginklą. Tačiau „Indijos dalyvavimas daugiašaliuose nusiginklavimo tematikos forumuose reiškia jos ir toliau galiojantį įsipareigojimą pasauliniam branduoliniam nusiginklavimui.“[86]

2.4.2. Indijos užsienio politika, paremta ontologiniu saugumu

Ontologinio saugumo teorija: jei valstybės siekia ontologinio saugumo, jos automatiškai priešinasi savo identiteto kaitai tarptautiniuose santykiuose. Remiantis tuo, Indija neturėtų keisti savo užsienio ir saugumo politikos – tad jei Delis siekia globalios galios vaidmens, yra dvi galimybės: arba Indijos tapatume yra užkoduotas pasaulio galybės potencialas, arba smarkiai pakito aplinkybės – ėmė grasinti Indijos ontologiniam saugumui ir ji pakeitė savo iki tol buvusią inertišką politiką į galybės siekimą. Tvirta ir aktyvi Indijos neprisijungimo užsienio politikos perspektyva[87] yra perimta iš Šaltojo karo metais šios valstybės skelbtos užsienio politikos neutralumo tradicijos. Tačiau, pasikeitus tarptautinei tvarkai, Indija turėjo persvarstyti savo principus ir tikslus (jais tapo lygybė, daugiašališkumas, neagresyvumas, nusiginklavimas), neprisijungimas taip pat yra Indijos tapatumo dalis (1992–1993 m. Indijos URM pranešime neprisijungimas minimas 19 kartų, vėliau jo dažnumas ataskaitose sumažėjo, o dabar ima atsi-

---

85 *Annual report 1992–1993*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

86 *Annual report 1998–1999*, Ministry of External Affairs, New Delhi.

87 Neprisijungimo judėjimas (NAM) – grupė valstybių, besivadinančių formaliai neprisijungusiomis prie jokio didžiosios galios bloko ir nesančiomis prieš tokį bloką.

gauti – naujausiame metiniame pranešime neprisijungimas minimas 14 kartų)[88], nes atitinka jos norą nusiginkluoti ir taikią užsienio politikos tradiciją, neutralitetą, puoselėtą ilgus metus, taip pat ir neagresyvią – taikią ideologiją.

Jau minėti Delio 2010 m. URM ataskaitoje suformuluoti tikslai, susiję su Indijos kaimynystės politika (1992–1993 m. Indijos santykiai su kaimynėmis natūraliai yra didžiausias prioritetas; 1998–1999 m. pranešimas „mūsų užsienio politikos pagrindinis prioritetas yra draugystės ir kooperacijos stiprinimas su kaimynais“; 2004–2005 m. pranešimas – „jau egzistuojančių santykių su kaimynais stiprinimas“) yra apibrėžiami visuose nagrinėtuose pranešimuose, be to, žodžiai „kaimynystė“ ir „regionas“[89] Indijos URM metiniuose pranešimuose vartojami labai dažnai. Tai natūralu, nes vieta, t. y. regionas, kuriam priklauso Indija, yra vienas esminių jos turimo identiteto veiksnių ir prisideda prie jos ontologinio saugumo. Indijos savasis AŠ formuojamas ir atsispindi „savoje erdvėje“ – kaimynystėje, kurioje susiformavo indų tradicija, ir šį AŠ (pasak ontologinio saugumo, svarbi vieta, kuriai priklausoma) būtina kontroliuoti norint išsaugoti / sustiprinti savo identitetą[90]. Tačiau vieta, remiantis ontologiniu saugumu, turi riziką ir saugą: Pietų Azijos regionas yra pavojingas, tačiau kartu teikia Indijai ontologinį saugumą – visa jos istorija susijusi su jos aplinka. Taigi regionas yra pavojingas dėl nestabilių kaimynysčių (teroristiniai išpuoliai), tačiau Indija pasijustų ontologiškai nesaugi, jei nuo jo atsiribotų. Be to, jei ji siekia tapti pasaulio galybe, izoliuotis nuo kaimynių taip pat nėra išeitis, kai tai yra neišvengiamas laiptelis globalios galios link[91]. Natūralu, kad, norint tapti globalia galia ir įgyvendinti identifikavimąsi, Indijai tenka išeiti už savos erdvės ribų

---

88 Indija yra grupės, kurią sudaro 21 neutrali / neprisijungimą deklaruojanti valstybė (G-21), lyderė, *Annual report 1992–1993,* Ministry of External Affairs, New Delhi.

89 „Regionas“ 1992–1993 m. vartotas 71 kartą, 1998–1999 m. – 134 kartus, 2004–2005 m. – 197 kartus, 2009–2010 m. – 200 kartų. (žr. 2 priedo lentelę).

90 Ruston A., „Isolation: A threat and means of spatial control. Living with risk in a deprived neighbourhood“, *Health, Risk & Society* 11 (3), p. 257–268.

91 Harsh V. Pant, „India and Bangladesh: Will the Twain Ever Meet?“, *Asian Survey* No 2 (March/April 2007), p. 231–249.

į globalų pasaulį, o tai gali būti kiek nejauku, nes keičiasi jos tapatumui artimos aplinkybės: „Globalizacija atnešė daug galimybių mūsų gyvenimams, tačiau atnešė ir baimių dėl savo identitetų praradimo <...>.“[92] Tokias besikeičiančias aplinkybes gali priimti tik inertiška rutina.

Apibendrinant Indijos tapatinimąsi, galima daryti išvadą, kad ši valstybė suvokia save kaip vertą pasaulinio statuso ne tik dėl turimos santykinės galios (ir jos trijų komponentų – pirmieji du aptarti ankstesniuose šio straipsnio skyriuose, o paskutinis – gebėjimas naudoti savo statusą norint daryti įtaką kitoms[93] – šiame), bet ir dėl taikaus, vertybėmis paremto šalies identiteto.

Prisitaikydama prie pasaulinės retorikos ir norėdama turėti svertą paveikti kitas valstybes (t. y. išpildyti santykinės galios trečiąjį komponentą), Indija savo pagrindiniais tikslais visuose Gynybos ministerijos metiniuose pranešimuose įvardija fizines grėsmes (terorizmą dažniausiai), taip pat fizinių grėsmių vardijimas metinėse saugumo strategijose rodo, kad Indija suvokia realias grėsmes (pavyzdžiui, teroristiniai išpuoliai Mumbajuje)[94] ir iššūkius tarptautinėje sistemoje. Tačiau jų sprendimas remiasi „švelnia“ (teigiama šio žodžio prasme) politika – kvietimu kalbėtis. Tai suteikia Indijai ontologinio saugumo, nes ji nenuklysta nuo iš protėvių perimtų ideologijų[95], o kartu ir nuo savo per ilgą laiką susiformavusio identiteto („Indijos atsakymas į šias daugialypes grėsmes ir iššūkius visada buvo santūrus, apskaičiuotas ir nuosaikus, nuoseklus (politiškai inertiškas ir rutiniškas – *A. J.*), atspindintis taikų požiūrį ir taiką mylinčios šalies reputaciją.“[96])[97], nors ir priverčia toliau kentėti nuo besikartojančių

---

92 *Annual report 2004–2005*, Ministry of External Affairs, New Delhi, p. i.

93 Ji negrasina savo potencialia galia, o naudojasi užsitarnauta pagarba. JAV pripažįsta Indiją kaip branduolinę galią, nors ši nepasirašo su branduoline ginkluote susijusių sutarčių.

94 *Annual report 2004–2005,* Ministry of External Affairs, New Delhi. *„Terrorism is India's primary and most immediate security threat“,* p. 4.

95 Budizmas, induizmas, taikus nepriklausomybės išsikovojimas.

96 *Annual report 2004–2005*, Ministry of External Affairs, New Delhi, p. 8.

97 Viena seniausių civilizacijų, kurią į nepriklausomybę taikiais keliais penktame dešimtmetyje vedė Ghandi, todėl atkūrus nepriklausomybę visa (užsienio) politika imta

teroristinių išpuolių[98]. Todėl tarptautinėje arenoje ji kartais ir suprantama kaip „švelni“ valstybė. Anksčiau tai reiškė „silpna“, o dabar, kai Indija įrodo savo santykinę galią (potencialą, statusą), užsitarnauja pasaulio pagarbą, „švelni“ valstybė nebėra „silpna“. Kaip matyti, Indija neatsisako (ir negali to padaryti) savo fizinio saugumo, bet nori išsaugoti ir ontologinį.

Iš analizuotų pranešimų (visų be išimties) taip pat matyti, kad Indija neoficialiai siekia globalios (pavyzdžiui, kitaip nei Kinija ar Rusija) galios statuso tarptautinėje arenoje, nenorėdama prarasti savo ontologinio saugumo, todėl jos užsienio politika gali atrodyti kiek „keistoka“. Tačiau net ir globalios galios statuso siekimas, regis, atitinka Indijos tapatumą ir ji lieka ontologiškai saugi, nes šio statuso siekimą ši valstybė įgavo perėmusi britų imperijos tarptautinės politikos tradicijas[99].

Pažymėtina, kad oficialiuose dokumentuose (Gynybos ir Užsienio reikalų ministerijų metiniai pranešimai) Indija aiškiai išreiškia savo poziciją Kinijos ir Pakistano klausimais (šios šalys pažymėtinos dėl nesutarimų tarp jų ir pačios Indijos). Delis pripažįsta Kiniją kaip vieną didžiųjų pasaulio galybių[100], todėl, nepaisant nesutarimų, Indija jau 1993 m. džiaugėsi gerėjančiais draugiškais tarpusavio santykiais. Indija žinojo apie nedraugiškus Kinijos veiksmus jos atžvilgiu – ginklų pardavimą Pakistanui, bet vis tiek savo pranešime perteikia tikėjimą: „Kinija išreiškė viltį išvysti stabilumą ir taiką Pietų Azijoje ir nenori matyti padidėjusio ginklų srauto regione.“[101] 2009–2010 m. Indijos URM metiniame pranešime minima, kad šaliai ypač svarbūs dvišaliai santykiai su Kinija[102]. Ši dabar yra didžiausia Indijos

---

kurti remiantis istoriniais, kultūrinias (budizmas – etinė svarba, nežudyk, nemeluok; induizmas – tolerancija, meilės kultas) principais ir ontologiniu saugumu.

98 Tai taip pat susiklostė istoriškai: nuo Mahomado kruvinų Indijos užkariavimų, kai jos tvarka, laisvė, kultūra ir taika buvo sugriautos šiai nesugebėjus apsiginti.

99 *India in Transition,* <http://casi.ssc.upenn.edu/iit/hymans>; *India between „Soft State“ and „Soft Power“*, 01 19 20.

100 *Annual Report,* 2010 m., Ministry of Defence, Government of India, p. 6.

101 *Annual Report,* 1992–1993 m., Indias External Relations, p. 1, 5, 34.

102 *Annual Report*, 1998–1999 m., Indias External Relations, p. 5.

prekybos partnerė. Apie Kinijos svarbą Indijai kalba ir jos URM metiniuose pranešimuose esamų Kinijos minėjimų dažnumo kaita: 1992–1993 m. 40 kartų, 1998–1999 m. – 31 kartą, 2004–2005 m. – 83 kartus, 2009–2010 m. – 90. Ir vis dėlto „Indija lieka sąmoninga ir budri dėl Kinijos karinės modernizacijos, bandydama skatinti Kiniją plėtoti tarpusavio pasitikėjimą ir supratimą.“[103] Nors gali atrodyti, kad Gynybos ministerijos 2010 m. metiniame pranešime fasadiškai teigiama, jog „Indija toliau siekia pozityvių ir bendradarbiavimu paremtų santykių su kaimynais, kad suteiktų galimybę savo ir kaimynių gyventojams pasiekti augimą ir klestėjimą“, ji aiškiai ir teigiamai išreiškia savo pozicijas visais klausimais pabrėždama moralinę pirmenybę: „Indija vykdė pavyzdingus veiksmus mirtinų provokacijų akivaizdoje ir niekuomet neužtrenkė durų dialogui su Pakistanu.“[104] Pakistanas neabejotinai svarbus Indijos užsienio politikoje, pastaroji vis šaukiasi dialogo su juo, nors jis ganėtinai priešiškas.

Šį skyrių reziumuoti gali žodžiai: „<...> matyti Indiją, seniausią pasaulio civilizacijos lopšį, vėl besitransformuojant į švelnią globalią galią.“[105]

Išvados

Kintanti tarptautinių santykių aplinka, kylančios naujos galios pasaulyje, kurių nepaisyti negalima, globalizacija, besiplėtojanti tarpusavio prekyba, neišvengiami valstybių tarpusavio ryšiai, dominuojančių kultūrų hegemonija, atsirandančios naujos grėsmės, besikėsinančios į tapatybes, kultūrą, vertybes. Valstybė, suprasdama, kad jei praras savęs supratimą, negalės nusistatyti savo tikslų ir tinkamai veikti, tad grėsmės identitetui gali prilygti grėsmėms suverenitetui.

Susidomėjus Indijos padėtimi tarptautinėje arenoje ir jos santykinės galios, „minkštos“ valstybės įvaizdžio ir vykdomos užsienio

---

103 *Annual Report,* 2010 m., Ministry of Defence, Government of India, p. 7.

104 *Annual Report*, 2010 m., Indias Defence Ministry, p. 5.

105 Sinha, „Swadeshi Is Competition, Not Return to Dark Ages“, *Economic Times*, September 11, 1998.

politikos paradoksalumu, reikėjo teorinės prieigos, kuri galėtų padėti paaiškinti „keistoką“ Indijos užsienio politiką ir vietą tarptautinėje arenoje. Tad, atsakant į postmodernizmo įdiegtą naują / platesnę saugumo sampratą, buvo pasirinkta novatoriška teorija, galinti paaiškinti Indijos užsienio politiką ir jos vietą tarptautinėje arenoje – ontologinį saugumą. Turint omenyje pirmiau aptartas saugumo koncepcijos variacijas bei daugybę senų ir neseniai atsiradusių teorijų, gali atrodyti, kad saugumo analizių teorinės prieigos yra kiekybinis kintamasis (nebūtinai paneigiantis kokybinį). Vis dėlto, žinant Indijos praeitį, padėtį tarptautinių santykių istorijoje, išryškėjo jos ypatingas tapatumas, besiskiriantis nuo kitų didžiųjų valstybių, bet labai panašus į praeityje vykdytą politiką. Tai paskatino pasirinkti ontologinio saugumo teoriją, paaiškinančią, kodėl Indija, vykdydama neutraliteto (neprisijungimo) politiką, deklaruodama nusiginklavimą, įsigijo branduolinį ginklą.

Pati Indijos užsienio politika – daugybės studijų objektas, prognozuojant jai didžią ateitį ar tiesiog atmetant kaip nelabai svarbią valstybę. Tačiau šiame straipsnyje užsibrėžtas savotiškas tikslas – nustatyti ir išnagrinėti Indijos statusą ir, pasitelkus ontologinio saugumo teoriją, nusakyti Indijos vaidmenį (identifikavimąsi) tarptautinėje arenoje, naudojant novatorišką teorinį pagrindą – ontologinio saugumo (buvimo saugumo) teoriją.

Pirmasis praktinės dalies tyrimas turėjo patvirtinti arba paneigti pirmąją šio tyrimo pradžioje iškeltą hipotezę: Indijos statusą ir vaidmenį tarptautinėje arenoje riboja jos santykinės galios (potencialas + prestižas + gebėjimas daryti įtaką) stoka. Kaip matyti, šioje hipotezėje neišvengta sąvokos „galia“, kurios šaknys aptinkamos (neo) realizmo paradigmoje. Taip yra todėl, kad bandoma nustatyti Indijos vietą (statusą) tarptautinėje arenoje, o tai ontologinį saugumą domintų tik tiek, kiek Indijos vieta būtų jos tapatybės patvirtinimas – realizavimas. Ontologinis saugumas priima pagrindines (neo)realizmo prielaidas ir sąvokas. Remiantis straipsnyje atliktu tyrimu nustatyta, kad iki 1998 m. Indija buvo laikyta regionine galia, o Indijos statusas ir prestižas tarptautinėje arenoje šiuo metu yra greičiau globali galia

nei regioninė, tačiau kadangi gautas labai mažas skirtumas, galima sakyti, kad Indija ką tik „peržengė“ globalios galios statuso slenkstį. Matyti, kad kelta pirmoji hipotezė nepasitvirtino.

Kaip paaiškėjo antrame tyrime, Indija įgijo didžiosios galios statusą besivadovaudama kitoniška užsienio politika nei įprasta tarptautinėje arenoje. Galima išskirti kelis šį prestižą pasaulyje lėmusius veiksnius. Pirmas yra tai, kad pačioje pirmoje praktinėje dalyje nagrinėta Indijos galia kaip potencialas, lyginant jos karinius techninius, ekonominius rodiklius su pripažintų didžiųjų galių rodikliais. Antra, Indija yra didžiausia pasaulyje demokratija. Jai tik pasirinkus šią santvarką, buvo prognozuota, kad ji greitu metu žlugs, tačiau taip nenutiko, o demokratija yra koziris Indijos rankose, žvelgiant JAV, Europos ir daugybės politikos ekspertų akimis. Trečia priežastis, kaip teigia patys aukšti Indijos pareigūnai, yra taiki užsienio politika ir užsitarnauta pagarba.

Antroje praktinės dalies dalyje buvo tikrinama antroji straipsnio pradžioje iškelta hipotezė: Indijos vaidmenį (užsienio ir saugumo politiką) tarptautinėje arenoje labiausiai riboja jos ideologinės ir neutraliteto tradicijos, užtikrinančios jos ontologinį saugumą, nors ir ne visada atitinkančios tarptautinei sistemai būdingą elgesį, kuriuo vadovaujasi didžiosios ar pretenduojančios į didžiąsias valstybės. Išnagrinėti oficialūs šalies dokumentai atskleidė, kad antroji hipotezė pasitvirtino. O štai atspindi citata: „Indijos atsakymas į daugialypes grėsmes ir iššūkius visada buvo santūrus, apskaičiuotas ir nuosaikus, nuoseklus (politiškai inertiškas ir rutiniškas – *A. J.*), atspindintis taikų požiūrį ir taiką mylinčios šalies reputaciją.“[106] Nors pradžioje, praktinėje tyrimo dalyje ontologinis saugumas neturėjo didelės reikšmės, jis įgavo sąsajų su Indijos vieta tarptautinėje arenoje atlikus antrąjį tyrimą, kur matoma, kaip Indijos užsienio politika gali būti paaiškinama remiantis ontologinio saugumo prieiga. Vadinasi, jei Indija užsienio politikoje vadovaujasi savo tapatumu ir stengiasi elgtis nuo jo nenukrypdama, nebent smarkiai pasikeistų aplinkybės, prie kurių jos tapatumas negali taikytis, tai suponuoja, kad jos (ne)

106 *Annual report 2004–2005*, Ministry of External Affairs, New Delhi, p. 8.

buvimas šalia didžiųjų galių atitinka jos savęs supratimą, kurtą per istorinę praktiką, o didžiosios kitos yra svarbūs kiti ir užima svarbią vietą jos inertiškoje politikoje.

Remiantis įvade išvestomis hipotezių sąsajomis, pasiekus užsibrėžtus tikslus ir įgyvendinus tyrimus, turėjo išsikristalizuoti viena hipotezių kombinacija iš keturių: jei nepasitvirtina pirmoji, bet pasitvirtina antroji, Indija „gali, bet nenori“ tapti pasauline galia. Tai leidžia daryti kontroversišką išvadą: tarptautinėje arenoje Indija jau laikoma didžiąja pasaulio galia, o ji pati savęs taip dar neįvardija. Žinoma, kategoriškai kalbėti, kad Indija visiškai nenori tapti globali galia ar tokia savęs nelaiko, negalima. Indija suvokia save kaip vertą šio statuso jau vien dėl savo puoselėjamos tradicinės ideologinės politikos. Praktinėje dalyje buvo kalbėta, kad iš britų imperijos ji perėmė didžiosios galios tarptautinės politikos tradicijas ir identitetą, tačiau pats iš jos kylantis taikusis identitetas, lemiantis jos ontologinį saugumą, ją kiek sulaiko ir varžo. Galbūt Indija neoficialiai, arba jai tiesiog taip išeina, ir siekia globalios galios statuso, bet to nėra paskelbusi ir pripažinusi. Kitaip ji tikrai išgąsdintų, gal net atbaidytų Kiniją, Rusiją, Pakistaną, o gal ir JAV.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Amit Gupta, „Determining India’s Force Structure and Military Doctrine: I Want My MiG“, *Asian Survey* No 5 (May, 1995).

Baldev Raj Nayer, Paul T. V., *India in the World Order – Searching for Major Power Status,* Cambridge University Press, 2003, 2010 03 18.

Bert W., „Chinese Policies and U.S. Interests in Southeast Asia“, *Asian Survey* No 3 (Mar., 1993).

Bhabani Sen Gupta, „India in the Twenty-First Mentury“, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944), No 2, *Asia and the Pacific* (Apr., 1997).

Brent J. Steele, „Ontological Security and the Power of Self-identity: British Neutrality and the American Civil War“, *Review of International Studies* 31 (03), July 2005, p. 519–540.

Brzezinski Z., *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives,* New York: Basic books, 1997.

Damodaran A. K., Bajpai U. S., *Indian Foreign Policy: The Indira Gandhi Years*, London: Sangam for Nehru Memorial Museum and Library, New Delhi, I990.

Das R.., „Engendering Post-Colonial Nuclear Policies Through the Lens of Hindutva: Rethinking the Security Paradigm of India“, *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East* 22 (1–2), 2002, 76–89, 2010 09 30.

Devin T. Hagerty, „India's Regional Security Doctrine“, *Asian Survey* No 4 (Apr., 1991).

Ganguly S., *India as an Emerging Power,* Frank cass: London * Portland, 2001, 2010 03 18.

Grigoreva E., Zagorodnyaya E., *Cherez Rupii k Rozam*, December 5, 2002.

Hanns W. Maull, „Europe and the New Balance of Global Order“, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944), No 4, *Britain and Europe: Continuity and Change* (Jul., 2005).

Harries T., „Feeling Secure or being Secure? Why it Can Seem Better not to Protect Yourself against a Natural Hazard“*, Health, Risk & Society* 10 (5), 2008.

Harsh V. Pant, „India and Bangladesh: Will the Twain Ever Meet?“, *Asian Survey* No 2 (March/April 2007).

Hasan-Askari Rizvi*,* „Pakistan's Nuclear Testing“, *Asian Survey* No 6 (November / December 2001).

Janeliūnas Tomas, „Saugumo studijos – grįžimas prie objektyvistinio analizės modelio“, *Politologija* 2 (34), 2004, p. 40–71.

Kapur A., *India – from region to World Power,* New York: Routledge, 2006.

Kapur S. P., Ganguly S., „The Transformation of U.S.–India Relations: An Explanation for the Rapprochement and Prospects for the Future“, *Asian Survey* No 4 (July/August 2007).

Katzenstein P. J., ed., *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, New York Columbia University Press, 1996.

Kinnvall K., „*Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security", Political Psychology* 25 (5), 2004.

Lowell Dittmer, „Power Politics in the Himalaya and Beyond: Introduction“, *Asian Survey* No 4 (July/August 2005).

Mitzen J., *Anchoring Europe's Civilizing Identity: Habits, Capabilities and Ontological Security*. Prepared for the CIDEL Workshop, Oslo, October 22–23 2004, „From Civilian to Military Power: The European Union at a Crossroads?“, Department of Political Science, The Ohio State University

Mitzen J., „Ontological Security in World Politics: State, Identity and the Security Dilema“, *European Journal of International Relations* 12 (3), September 2006

Olsen E. A., „A New American Strategy in Asia?“, *Asian Survey* No 12 (Dec., 1991).

Paulauskas K., Statkus N., *Tarp geopolitikos ir postmoderno: kurlink sukti Lietuvos užsienio politikai?* Vilnius, 2008.

Peter R. Lavoy, „India in 2006: A New Emphasis on Engagement“, *Asian Survey* No 1 (January/February 2007).

Pruskus V., *Sociologija*, Vilnius, 2004.

Rabindra Mishra, „India's Role in Nepal's Maoist Insurgency", *Asian Survey*, No 5 (September/October 2004).

Rahul Roy-Chaudhury, *Sea Power and Indian Security*, London: Brassey's, I995.

Ruston A., „Isolation: A threat and Means of Spatial Control. Living with Risk in a Deprived Neighbourhood", *Health, Risk & Society* 11 (3).

Ruukun Katanyuu, „Beyond Non-Interference in ASEAN: The Association's Role in Myanmar's National Reconciliation and Democratization", *Asian Survey* 46 (6) (November/December 2006).

Muni S. D., „India and the Post-Cold War World: Opportunities and Challenges", *Asian Survey* No 9 (Sep., 1991).

Scott B. MacDonald, Jane Hughes, David Leith Crum, *New Tigers and Old Elephants: The Development Game in the I99O^S and beyond*, New Brunswick, New Jersey: Transaction, I995.

Sheldon W., „*U.S. Interests in Southeast Asia: The Future Military Presence", Asian Survey* No 7 (Jul., 1991).

Steele B. J., *Ontological Security in International Relations – Self-identity and the IR State*, Routledge, 2008.

Surjit Mansingh, „India–China Relations in the Post-Cold War Era", *Asian Survey* No 3 (Mar., 1994)

Vinod Kumar, „India – A Soft State and National Will", *Kashmir Herald* 2 (3), August 2002.

Waheguru Pal Singh Sidhu, Jing-Dong Yuan, „Resolving the Sino-Indian border Dispute: Building Confidence through Cooperative", *Asian Survey* No 2 (March/April 2001).

Waltz K., *Theory of International Politics,* New York: McGraw, 1979.

INTERNETINIAI ŠALTINIAI:

Atul Cowshish, „*The Soft State Syndrome*", *Asian Tribūne*, <http://www.asiantribune.com/news/2009/09/27/soft-state-syndrome>.

Central Intelligence Agency (CIA), <https://www.cia.gov/>.

GlobalFirepower.com <http://www.globalfirepower.com/>.

India is not a Soft State: Krishna, <http://www.thaindian.com/newsportal/india-news/india-is-not-a-soft-state-krishna_100286898.html>.

India is now a World Power, says Obama, <http://www.rediff.com/news/report/slide-show-1-obama-visit-india-a-rising-power-says-obama/20101108.htm>.

India vs. USA, <http://www.mint.com/blog/trends/india-vs-the-us-a-visual-comparison/>.

Indija ir Pakistanas susitarė siekti taikos derybų atnaujinimo (2010 04 29), BNS ir lrytas.lt, <http://www.lrytas.lt/-12725531381270461453-indija-ir-pakistanas-susitar%C4%97-siekti-taikos-deryb%C5%B3-atnaujinimo.htm>.

Kodėl Indijoje ramu, o Pakistane terorizmas? (2011 03 31*),* Zebra.lt, <http://www.zebra.lt/lt/naujienos/pasaulis/kodel-indijoje-ramu-o-pakistane-terorizmas-231550.html>.

Indijos užsienio reikalų ministerijos metiniai pranešimai:
1992–1993 m., 1998–1999 m., 2004–2005., 20090–2010 m.
Indijos gynybos ministerijos metiniai pranešimai:
2003–2004 m., 2006–2007 m., 2009–2010 m.

1 priedas. **Didžiųjų valstybių ekonominių ir karinių rodiklių palyginimas**

	Valstybė	JAV	Kinija	Rusija	Indija
Ekonominiai rodikliai	BVP/1 gyv. (2010 m. JAV dol.)	47,400	7,400	15,900	**3,400**
	BVP augimo tempas (2010 m., proc.)	2,7	10,3	3,8	**8,3**
	BVP (2010 m., mlrd. JAV dol.)	14,72	9,872	2,229	**4,046**
	Gynybos išlaidos (2011 m. mlrd. JAV dol.)	692	100	56	**36,03**
Karinės pajėgos	Bendras karinio personalo kiekis (tūkst.)	1 385	2 255	1 245	**1 325**
	Sausumos kariuomenė (tūkst. karių)	524,534	2 200,430	341,796	**980,120**
	Oro pajėgos (tūkst. orlaivių)	18,234	5,176	2,749	**2,462**
	Karinis jūrų laivynas (laivų vnt.)	2 384	972	233	**175**
	Atominių galvučių kiekis	9,400	240	13,000	**60–80**

Šaltiniai: Central Intelligence Agency (CIA), <https://www.cia.gov/> ir GlobalFirepower.com, <http://www.globalfirepower.com/>, 2012 10 12.

2 priedas. **Indijos užsienio reikalų ministerijos metinių pranešimų turinio analizė**

Indijos URM metiniai pranešimai	**1992–1993**	**1998–1999**	**2004–2005**	**2009–2010**
Pagrindiniai žodžiai				
Uncertainty / netikrumas	3	3	0	0
Continuity / tęstinumas	4	6	4	1
Stability / stabilumas	10	6	10	9
Nuclear / branduolinis	8	91	35	104
Reliance / pasitikėjimas	1 (self-reliance)	2	1	4
Trust / pasitikėjimas	4	14	17	13
Traditional / tradicinis	12	22	52	14
Friendly / draugiškas	37	65	60	82
Confidence / pasikliovimas	11	21	20	8
Powers / galios	2	1	14	7
Disarmament / nusiginklavimas	29	13	31	42
Peace / taika	70	40	110	67
Global / globalus	15	25	60	180
Security / saugumas	72	60	170	245
Region(al) / regionas	71	134	197	200
Neighbour / kaimynas	8	21	15	16
Military / karinis	19	17	39	35
Defence / gynyba	18	54	114	195
Identity / identitetas	4	4	4	1
Nonaligned / neprisijungęs	19	4	9	13
Nonalignment / neprisijungimas	0	2	1	1
Threat / grėsmė	2	1	20	14
Goal / tikslas	2	3	3	9
Freedom / laisvė	1	4	0	1
Total / Totalus	19	21	38	43
Nation (-s, -al) / tauta	17	29	37	28
Harmonising / harmonisation / harmonizacija	0	14	7	2
Secular / sekuliarus	4	4	0	1

2 priedo tęsinys

Indijos URM metiniai pranešimai	**1992–1993**	**1998–1999**	**2004–2005**	**2009–2010**
Pagrindiniai žodžiai				
Major power (India) / didžioji galia	0	0	2	0[1]
Region power (India) / regioninė galia	1	0	0	0

Šaltiniai: Indijos užsienio reikalų ministerijos metiniai pranešimai: 1992–1993 m., 1998–1999 m., 2004–2005 m., 2009–2010 m.

SUMMARY

INDIA'S POSITION IN THE INTERNATIONAL ARENA: THE ONTOLOGICAL SECURITY PERSPECTIVE

India is a rapidly growing democratic naval power. Moreover, its features such as the strong and fast-growing economy, newest military technologies and nuclear weapon make a big impression. Considering the other major powers, it seems that the world is becoming multipolar where India could have a significant role and become one of the major poles. It has been a subject for discussions among journalists and academics for a log time. On the other hand, there are a lot of discussions about India's "friendly and mild" foreign policy; also, it is sometimes named the non-ambitious passive player in the international arena. The optimism with doubts: the paradoxical situation composed of the history of the impressive imperial civilization, modern-day economic growth, huge progress in technologies versus the major internal problems and "soft" state image. Here emerges the problem: why India's foreign policy, despite its power growth, is still passive/neutral on the international arena? The hypotheses to answering this question are: 1. India's role and status are restricted by its lack of power. 2. India's role on the international arena is restricted by its ideological and neutrality traditions, which provide ontological security to India. The aim of this article is to ascertain and explore India's status (regional or global) and to ascertain India's role (self-identification) on the international arena by using the ontological security theory.

The theoretical background of this essay is ontological security theory which ten years ago was absorbed from sociology and is quite new in the international

relations and security studies. Its main arguments are: ontological security is the security of being; in addition to physical security, states also seek ontological security (security of the self); ontological security is achieved by routinizing relationships with significant others, after all players become attached to those relationships, even if they are dangerous to their physical security. This theory is strongly bound with the identity that India always gives the self culture prominence in its discourse and its friendly discourse in the Ministry of Defence annual reports. This is the reason why the ontological security theory was chosen to help understand and explain India's foreign policy. First, links between ontological and traditional security are discussed in the first part of this work. There is a broad analysis of the assumptions of the ontological security theory in the same paragraph. Second, there is a short criticism of the ontological security. Finally, the ontological security theory as the India's foreign policy explanation tool is discussed; the discourse analysis is introduced as a methodological instrument of the work, and the model of analysis of the second part of the work, is defined. The second part of the work contains the content analysis of experts' articles and official documents of India's Foreign Ministry, using the model defined in the previous part and ontological security for the results' explanation.

The analysis made in the second part of the work has shown that the ontological security theory is able to explain India's foreign policy and does it. The first hypothesis (India's role and status are restricted by its lack of power) was denied. This means that India can be a major global power. The second hypothesis (India's role in the international arena is restricted by its ideological and neutrality traditions, which provide ontological security to India) was approved. Strictly, it means that India does not want to be a major power because of it self-identity and ontological security. India does not expose itself as a major power but thinks that is worth to be such. On the other hand, if India has absorbed the international politics routine form the British Empire, this could mean that India's identity is to be a global power, but it does not want to publicise it yet.

The study has shown that it is hard to regard India in the international community as a major power without special observation or using just the realism theory tools. Consequently, the ontological security theory has shown that it has the tools that can be used in countries' foreign policy explanation.